

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi

Kauppila, Oliver

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi

Oliver Kauppila
Liiketalous
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2016

Oliver Kauppila

Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi

Vuosi	2016	Sivumäärä	66
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Yhdistys X, jonka ylläpitämä kansalaisopisto tarjoaa harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia vapaasta sivistystyöstä annetun lain puitteissa. Kansalaisopiston opetusaloja ovat liikunta, tanssi, musiikki, kielet, kirjallisuus, kuvataiteet, muotoilu, kädentaidot ja valokuvaus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia toimeksiantajayhdistyksen taloudellista tilannetta ja antaa kehitysehdotuksia tilinpäätösanalyysin ja benchmarkingin pohjalta. Tavoitteena oli lisäksi tutustuttaa yhdistyksen johto siihen, kuinka tilinpäätösinformaatiota olisi mahdollista hyödyntää toiminnassa ja päätöksenteossa. Taloudellisen tilanteen tutkiminen suoritettiin tilinpäätösanalyysin avulla, joka tehtiin tilikausilta 2012 - 2014.

Teoriaosassa käsiteltiin yhdistyksen toimintaa säätelevää yhdistyslaki, yhdistyksen kirjanpitoa, verotusta, budjetointia ja tutkimusmenetelmiä, teemahaastattelua ja benchmarkingia. Lisäksi teoriaosassa esiteltiin tilinpäätös ja sen laatiminen. Tilinpäätösanalyysin menetelmistä tuotiin esille prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, ja tunnuslukuanalyysi.

Teoriaosan jälkeen esiteltiin toimeksiantaja Yhdistys X, jonka tilinpäätösten pohjalta tilinpäätösanalyysi tehtiin tilikausilta 2012- 2014. Tilinpäätösanalyysin menetelmistä käytettiin teoriaosuudessa esitellyt menetelmät.

Tilinpäätösanalyysin perusteella toimeksiantaja todettiin vakavaraiseksi ja maksukykyiseksi. Tilikausien välillä ei ollut huomattavia poikkeamia. Yhdistyksen toiminnan tulos tarkasteluvuosilta on hyvin lähellä yhdistyksen tavoitetta, nollatulosta. Vertailtaessa toiminnan tehokkuutta kahteen vastaavaan toimijaan, voitiin todeta toimeksiantajan olevan vertailtavista tehokkain. Suhteelliset palkkakulut olivat hiukan korkeammat kuin vertailtavilla, kun taas vuokratkulut olivat selkeästi pienemmät.

Tilinpäätösanalyysin tulosten ja benchmarkingin perusteella luotiin kehitysehdotuksia yhdistyksen toimintaan. Kehitysehdotukset liittyivät taloudelliseen tehokkuuteen ja toiminnan jatkamisen varmistamiseen tulevaisuudessa. Kehitysehdotukset arvioitiin yhdistyksen toiminnanjohtajan kanssa pidetyssä teemahaastattelussa.

Asiasanat: tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi, vakavaraisuus, yhdistys

Oliver Kauppila

Financial Statements Analysis of Registered Association X

Year	2016	Pages	66
------	------	-------	----

The thesis was commissioned by a registered association, Association X, which offers hobby and study opportunities. Education areas of the association include physical education, dance, music, languages, literature, arts, design, handicraft and photography.

The objective of the thesis was to study the financial state of the association and benchmark with other associations in order to make development proposals for the association. The aim was also to familiarize the management of the association with how it would be possible to take advantage of the association's financial statements. Examination of the economic situation was carried out by means of financial statement analysis, which was done for the years 2012-2014.

The theoretical section reviews the legislation, budgeting, accounting, taxation requirements that apply to the association, as well as the research methods used in the study, such as the theme interview and benchmarking. In addition, the theoretical section presents the association's financial statements and their drafting. The methods used in the financial statement analysis were balance sheet in percentages, trend analysis and key figure analysis.

After the theoretical section, Association X is presented on the basis of the financial statements analysis carried out for the years 2012 to 2014. The financial statements analysis methods previously described in the theoretical section were used.

On the basis of the financial statement analysis Association X was considered to be an association with a good liquidity and solvency. There were no significant differences between financial years. The average financial result of the association has been very close to the objective result, which is break even. A comparison between Association X and two respective operators showed that Association X is the most effective. Relative wage costs were slightly higher than those of comparable associations, while rental costs were much lower.

Based on the results of the analysis and the benchmarking, development proposals for the Association were created. The development proposals related to economic efficiency and to ensuring the continuation of the activity in the future. The development proposals were assessed at a theme interview with the Executive Director of the association.

Keywords: financial statements analysis, key figures, solvency, registered association

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Työn aihe ja lähtökohdat	7
1.2	Työn tavoitteet ja rakenne	8
2	Yhdistys.....	8
2.1	Yhdistyslaki.....	8
2.1.1	Yhdistyksen säännöt.....	9
2.1.2	Jäsenyys.....	11
2.2	Yhdistyksen kirjanpito	12
2.2.1	Yhdistyksen verotus	13
2.2.2	Arvonlisäverovelvollisuus	14
3	Tilinpäätös	15
3.1	Tilinpäätöksen laatiminen	15
3.2	Tuloslaskelma	19
3.3	Tase	22
4	Tilinpäätösanalyysi.....	23
4.1	Tilinpäätösanalyysin laatiminen.....	23
4.1.1	Vaiheet ja menetelmät	25
4.1.2	Tilinpäätöksen oikaisu	25
4.1.3	Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	26
4.1.4	Trendianalyysi.....	26
4.2	Tunnuslukuanalyysi.....	26
4.2.1	Kannattavuuden ja kustannusrakenteen tunnusluvut	27
4.2.2	Vakavaraisuuden tunnusluvut.....	28
4.2.3	Maksuvalmiuden tunnusluvut	29
5	Budjetointi	29
6	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	30
7	Benchmarking tutkimusmenetelmänä.....	31
8	Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi.....	31
8.1	Tuloslaskeman ja taseen analyysi.....	32
8.1.1	Tuloslaskelman trendianalyysi.....	33
8.1.2	Prosenttilukumuotoinen tase	35
8.1.3	Taseen trendianalyysi.....	37
8.2	Tunnuslukuanalyysi.....	39
8.3	Budjetoinnin ja toteuman vertailu	43
8.4	Vertailuanalyysi.....	45
9	Kehitysehdotukset	47
9.1	Kehitysehdotukset tilinpäätösanalyysin pohjalta.....	48

9.2	Kehitysehdotukset benchmarking-menetelmän pohjalta	49
10	Yhteenveto	51
	Lähteet	53
	Kuviot	55
	Taulukot	56
	Liitteet	57

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön lähestymistapa on tapaustutkimus ja toimeksiantajana on Yhdistys X. Tutkimus suoritetaan kvalitatiivisin menetelmin. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysiä ja siitä johdettavia kehitysehdotuksia.

Opinnäytetyön toimeksiantaja Yhdistys X harjoittaa vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaista toimintaa. Lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoitus on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta tukea koulutuksen avulla yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta (Laki vapaasta sivistystyöstä 1 §). Lain piiriin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset (Laki vapaasta sivistystyöstä 2 §).

1.1 Työn aihe ja lähtökohdat

Yhdistyslain 1 §:n mukaan yhdistyksen tarkoituksena on aatteellisen toiminnan harjoittaminen ja laki nimenomaisesti kieltää voiton tai muun edun tavoittelun. Tämä on lähtökohtana poikkeava tilinpäätösanalyysiä tehdessä. Tyypillisesti tilinpäätösanalyysi suoritetaan osakeyhtiölle, jonka toiminnan perusta on osakeyhtiölain 5 §:n mukaisesti voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Yhdistyksen tilinpäätösanalyysissä katse on enemmänkin toiminnan kehittämisessä ja jatkuvuuden turvaamisessa sekä mahdollisuuksien mukaan vertailussa. Vaikka tavoitteena ei ole voiton tuottaminen, se ei tarkoita, etteikö hyvä taloudenpito olisi tarpeellista.

Tilinpäätösanalyysiä käsittelevä kirjallisuus lähestyy aihetta pääosin osakeyhtiön näkökulmasta. Tämä näkökulma perustuu paljolti edellä mainittuun osakeyhtiölain 5 §:n mukaiseen osakeyhtiön tarkoitukseen, eli voiton tuottamiseen osakkeenomistajille. Täten yhdistykselle tehtävä tilinpäätösanalyysi vaatii soveltamista toiminnan tarkoitusten ollessa erilaiset. Tämän opinnäytetyön painopiste tilinpäätösanalyysissä on taloudellisen tilanteen arviointi, kehittäminen ja vertailu mahdollisuuksien mukaan muihin alan toimijoihin.

Tilinpäätösanalyysiin kuuluvassa tunnuslukuanalyysissä voidaan yhdistyksen osalta käsitellä lähinnä vakavaraisuuden ja maksukyvyn tunnuslukuja. Sellaisia tunnuslukuja kuten oman pääoman tuotto tai tulos per osake ei voida yhdistyksen osalta käsitellä, sillä yhdistyksellä ei ole varsinaista osakepääomaa eikä toiminnan tavoitteena ole tuottaa voittoa. Yhdistys tähtää toiminnallaan nollatulokseen, jota voidaan pitää talouden arvioinnissa onnistuneena suoritukseksi.

Tilinpäätösanalyysi on kaupallisen alan lopputyönä varsin perinteinen aihe. Yhdistykselle tehtynä se ei ole niin yleinen, kuin osakeyhtiölle tehtynä. Yhdistykselle tehtävä tilinpäätösanalyysi on varsin haastava, sillä sovellettavaksi kelpaavia tunnuslukuja on vähemmän ja analyysin tekijän täytyy ymmärtää yhdistystoiminnan luonne analyysia tehdessään.

1.2 Työn tavoitteet ja rakenne

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Yhdistyksen X taloudellista tilannetta ja vertailla sitä muihin vastaaviin toimijoihin. Analyysin tulosten ja benchmarkingin perusteella annetaan kehitysehdotuksia yhdistykselle. Teemahaastatteluiden avulla taustoitetaan analyysissä havaittuja asioita ja arvioidaan kehitysehdotuksia. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena voidaan pitää myös yhdistyksen johdon tutustuttaminen yritysmaailmasta tuttuun tilinpäätösinformaation hyödyntämiseen päätöksenteossa. Tutkimus suoritetaan tilinpäätösanalyysin menetelmin ja vertailuanalyysin avulla.

Opinnäytetyö jakautuu kymmeneen lukuun. Ensimmäinen luku on johdanto, jossa esitellään työnaihe, lähtökohdat, työn tavoitteet ja rakenne. Toinen aloittaa teoriaosuuden, siinä käydään läpi yhdistysten toimintaa säätelevää yhdistyslakia, niiden kirjanpitoa ja verotusta. Kolmas luku käsittelee tilinpäätöstä, sen laatimista ja eri osia, tasetta ja tuloslaskelmaa. Neljäs luku keskittyy tilinpäätösanalyysiin, sen laatimiseen ja tunnuslukuihin. Viides luku käsittelee budjetointia. Kuudes ja seitsemäs luku ovat teoriaosuuden viimeiset luvut, niissä käydään läpi teemahaastattelun ja benchmarkingin teoriaa. Kahdeksas luku sisältää Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysin. Yhdeksännessä luvussa esitellään tilinpäätösanalyysistä ja benchmarkingista johdetut kehitysehdotukset. Kymmenes luku on yhteenveto, jossa tiivistetään opinnäytetyön olennaiset seikat.

2 Yhdistys

Seuraavissa kolmessa alaluvussa (2.1, 2.2, 2.3 ja 2.4) käydään läpi tärkeimmät yhdistystoimintaan vaikuttavat seikat. Yhdistyksen toiminnan ylläpitämisen konteksti vaikuttaa sen taloudenpitoon ja siten tilinpäätösanalyysiin ja johdettaviin kehitysehdotuksiin.

2.1 Yhdistyslaki

Rekisteröityneen yhdistyksen toimintaa säätelee yhdistyslaki. Lakia sovelletaan yhdistykseen, jotka harjoittavat aatteellista toimintaa. Toiminnan tarkoitus ei saa olla vastoin lakia tai hyviä tapoja. (Yhdistyslaki 1989/503, 1 §.) Mikäli toiminnan tavoitteena on jokin muu kuin edellä mainittu, esimerkiksi voiton tai muun välittömän taloudellisen edun tuottaminen sen jäsenilleen, yhdistyslakia ei sovelleta (Yhdistyslaki 1989/503, 2 §). Yhdistyksellä on oikeus

harjoittaa taloudellisesti vähäarvoista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, jos siitä on määrätty yhdistyksen säännöissä ja se liittyy suoraan yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen (Yhdistyslaki 1989/503, 5 §). Vähäarvoisena elinkeinona tai ansiotoimintana pidetään esimerkiksi toimintaa, joka tähtää varojen keräämiseen yleishyödyllisen tarkoituksen toteutusta varten (Tuoverolaki 1992/1535, 23.3 §). Yhdistyslaki säätelee yhdistyksen perustamista, päätöksentekoa, hallintoa ja sen purkamista tai lakkauttamista (Perälä & Perälä 2006, 17 - 21).

Yhdistys voi toimia joko rekisteröityneenä tai rekisteröimättömänä. Rekisteröinti tehdään ilmoituksella Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. (Perälä & Perälä 2006, 21.) Yhdistyslain mukaisesti rekisteröity yhdistys voi hankkia oikeuksia ja omaisuutta, tehdä sitoumuksia ja olla asianomaisena tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona. Rekisteröinnin yhteydessä yhdistyksen jäsenien henkilökohtainen vastuu yhdistyksen velvoitteista siirtyy yhdistykselle. (Yhdistyslaki 1989/503, 6 §.) Yhdistysrekisteriin merkitty yhdistys saa oikeuden käyttää nimensä osana sanoja ”rekisteröity yhdistys tai lyhennettä ”ry” tai mikäli yhdistyksen säännöt ovat ruotsiksi, sanoja ”registrerad förening” tai lyhennettä ”rs” (Yhdistyslaki 1989/503, 50 §).

Yhdistyksen perustamisesta on laadittava perustamiskirja. Yhdistyksen säännöt voivat olla osa perustamiskirjaa tai erillinen perustamiskirjaan liitettävä dokumentti. Jälkimmäinen tapa on suositellumpi sen salliessa yksinkertaisemman sääntöjen muutoksen jälkeenpäin. Perustamiskirja laaditaan kokouksessa tai ilman erillistä kokousta. Sen tulee sisältää maininta yhdistyksen perustamisesta, perustettavan yhdistyksen koko nimi ja säännöt. Kolmen yhdistyksen jäseniksi liittyvän on allekirjoitettava perustamiskirja. Luonnollisen henkilön ollessa perustajana tulee hänen olla vähintään 15-vuotias. (Yhdistyslaki 1989/503, 7 §). Lain vaatima perustajien määrä on vähimmäisvaatimus, perustajia voi olla myös useampia. Rekisteröity oikeushenkilö voi perustaa tai olla mukana perustamassa yhdistystä. Rekisteröity oikeushenkilö on säätiö tai toinen yhdistys. (Lydman, Alakare & Björklund 2005, 187-190.)

2.1.1 Yhdistyksen säännöt

Yhdistyslaki määrittelee minimivaatimukset yhdistyksen sääntöjen sisällölle. Sääntöihin on kirjattava ainakin seuraavat yhdeksän asiaa:

- 1) *yhdistyksen nimi;*
- 2) *yhdistyksen kotipaikkana oleva Suomen kunta;*
- 3) *yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot;*
- 4) *jäsenen velvollisuus suorittaa jäsenmaksuja tai muita maksuja;*
- 5) *yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;*
- 6) *yhdistyksen tilikausi;*

- 7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat sekä toiminnantarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään;
- 8) miten ja missä ajassa yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle; sekä
- 9) miten yhdistyksen varat on käytettävä, jos yhdistys purkautuu tai lakkautetaan. (Yhdistyslaki 1989/503, 8 §.)

Edellä listatut pakottavat säännöt sisältävät lisäksi tarkentavia vähimmäisedellytyksiä, jotka käydään pääpiirteittäin seuraavaksi läpi. Yhdistyksen nimen tulee olla selvästi erottuva muista aiemmin rekisteröidyistä yhdistyksistä ja se ei saa olla harhaanjohtava. Nimilyhenne on otettava osaksi yhdistyksen nimeä, sillä sitä ei voi erikseen rekisteröidä yhdistysrekisteriin. Kotipaikka tulee mainita osana yhdistyksen sääntöjä. Kotipaikan valinta vaikuttaa käräjäoikeuden valintaan, jossa käsitellään yhdistyksen purkautumista, lakkauttamista ja väliaikaista toimintakieltoa koskevat asiat. Yhdistysoikeudelliset periaatteet määräävät, että ilman erillistä määräystä säännöissä, tulisi yhdistyksen kokoukset pitää kotipaikkakunnalla.

Yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot tulee sisällyttää yhdistyksen sääntöihin. Tarkoitus on se aatteellinen tavoite, jota varten yhdistys on perustettu. Toimintamuodoilla viitataan niihin keinoihin, joilla yhdistys pyrkii tavoitteisiinsa. Tarkoituksen ja toimintamuotojen valinta on varsin vapaa ja sisältövaatimukset ovat väljät. Vaatimuksena on ainoastaan selvä asiallinen sisältö ja yhdistyslain 3 §, 4 § ja 5 § mukaisuus. (Lydman ym. 2005, 190 - 195.)

Yhdistyksen säännöissä voi olla maininta jäsenen taloudellisista velvoitteista yhdistystä kohtaan, maksuvelvollisuus koskee ainoastaan säännöissä määrättyjä maksuja. Maksuvelvoitteiden kasvattaminen vaatii sääntöjen muutoksen. Maksuista voidaan määrätä ilman euromääräistä summaa, esimerkiksi antamalla yhdistyksen hallitukselle valtuus päättää vuosittaisessa kokouksessaan maksun suuruudesta. Maksuvelvollisuuden tulee olla yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen, kuitenkin sillä poikkeuksella, että yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä poikkeama tähän periaatteeseen.

Yhdistyslaki määrää, että hallitukseen tulee kuulua vähintään kolme jäsentä, lisäksi yhdistyksellä tulee olla tilintarkastaja ja varatilintarkastaja. Hallituksen toimikauden tulee olla tietynpituisen määrätty jakso, asiasta voidaan määrätä säännöissä esimerkiksi siten, että hallituksen toimikausi jatkuu valitsevasta vuosikokouksesta seuraavan vuoden vuosikokoukseen. (Lydman ym. 2005, 195 - 196.)

Yhdistyksen tilikausi on 12 kuukautta, tietyin poikkeuksin, josta enemmän kappaleessa 2.2. Vastuuvapaudesta päätetään tyypillisesti yhdistyksen vuosikokouksessa samassa yhteydessä, kun tilinpäätös vahvistetaan.

Yhdistyksen kokouksen kutsuminen koolle tulee tapahtua yhdenvertaisuusperiaatetta rikkomatta. Kutsutapa ja -aika ovat vapaita, kuitenkin ottaen huomioon yhdistyksen luonne ja koko.

Yhdistyksen säännöissä tulee aina olla määräys varojen käytöstä yhdistyksen purkautuessa tai lakatessa. Yhdistyksen varallisuutta ei saa jakaa sen jäsenille: asiasta voidaan määrätä esimerkiksi siten, että varojen käytöstä päätetään purkamisesta päättävässä kokouksessa yhdistyksen tarkoitusta edistävällä tavalla. (Lydman ym. 2005, 196 - 198.)

Pakottavien määräysten lisäksi yhdistyksen säännöissä voidaan säätää siitä, miten yhdistyksen hallinto ja toiminta järjestetään. Nämä tarkentavat säännöt voivat koskea jäsenyyttä, päätöksen tekoa, hallituksen valintaa ja valtuuttamista. Tarve vapaaehtoisille säännöille riippuu yhdistyksen toiminnasta, mutta useimmissa yhdistyksissä se ei ole välttämätöntä. (Lydman ym. 2005, 200.)

2.1.2 Jäsenyys

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä oikeuskelpoinen luonnollinen henkilö ja oikeushenkilö, jäsenyys on yhdistyslain 10.1 § perusteella varsin avoin luonteeltaan. Samassa yhdistyksessä voi olla jäsenenä niin luonnollisia henkilöitä kuin oikeushenkilöitäkin. Yhdistyksen säännöissä saa olla säädettyjä vaatimuksia jäsenyydelle. Yhdistyslain valmistelutöissä on mainittu esimerkiksi ammattijärjestöissä vaatimuksena tietty ammatti. Yhdistyslaki ei sisällä jäsenyyden osalta vaatimuksia, poikkeuksena poliittiset yhdistykset, joiden jäseneksi luonnollinen henkilö voi liittyä 15-vuotiaana. Valtiollisiin asioihin vaikuttaviin yhdistyksiin, eli poliittisiin yhdistyksiin voi liittyä ainoastaan Suomen kansalaiset tai ulkomaalaiset, joilla on kotipaikka Suomessa ja yhdistykset, joiden jäsenet täyttävät edellä mainitut vaatimukset. (Lydman ym. 2005, 216 - 217.)

Ilman erillistä määräystä säännöissä, jäsenyydestä päättää yhdistyksen toimivaltainen hallitus. Hallituksen velvollisuutena on ylläpitää jäsenluetteloa, jonka vähimmäissisällöstä määrätään yhdistyslain 11.1 §:n vaatimuksena on jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Jäsenluettelon ylläpitoa säätelee lisäksi henkilörekisterilaki, joka asettaa omat vaatimuksensa jäsenluettelolle. Jäsenellä on oikeus tarkistaa tietonsa jäsenluettelosta. Jäseniä tulee aina olla vähintään yksi, mikäli yhdistyksessä ei ole jäseniä, sen hallituksen tulee ryhtyä purkamistoimiin. (Lydman ym. 2005, 201-204.)

Yhdistyksen jäsenillä on yhdistystoiminnassa yhdistyslain ja yhdistyksen sääntöjen määrittelemiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Jäsenillä on oikeus osallistua yhdistyksen toimintaan ja vaikuttaa yhdistykseen kokouksissa äänioikeuden kautta. Jäsenen velvollisuuksien tulee pohjautua yhdistyslakiin ja yhdistyksen sääntöihin, muita velvoitteita ei voida asettaa. Velvoitteena

voi olla esimerkiksi jäsenmaksun suorittaminen. Jäsenellä on vapaa oikeus erota yhdistyksestä kirjallisella ilmoituksella hallitukselle tai sen puheenjohtajalle, eroamisoikeutta ei voi rajoittaa sääntömääräyksillä. (Lydman ym. 2005, 216 - 226.)

2.2 Yhdistyksen kirjanpito

Kirjanpitolain 1 §:n mukaisesti yhdistys on aina kirjanpitovelvollinen toiminnastaan. Kirjanpitolautakunnan lausunnon 15/1974 mukaan kirjanpitovelvollisuus koskee myös vielä rekisteröimätöntä yhdistystä. Tulkintaa tukee se, että kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisuus ulottuu yhdistyksen osalta myös ennen rekisteröintiä tapahtuneesta toiminnasta (Kirjanpitolaki 1997/1336, 1 §). Kirjanpitolautakunnan päätöksen 1757/18.10.2005 mukaan perustamiskirjan allekirjoituspäivästä alkaa yhdistyksen ensimmäinen tilikausi. Tilikausi on pituudeltaan 12 kuukautta, johon kuitenkin poikkeuksen muodostaa ensimmäinen tilikausi, joka saa olla tätä lyhyempi tai pidempi, enintään kuitenkin 18 kuukautta. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 4 §.)

Kirjanpitolainsäädäntö muodostuu kirjanpitolaista ja sitä täydentävästä kirjanpitoasetuksesta. Kirjanpitolautakunta (KILA) on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva elin, joka antaa lausuntoja liittyen hyvään kirjanpitotapaan. Ohjeiden tarkoituksena on yhtenäistää toimintatapoja ja varmistaa niiden hyvä kirjanpitotapa. Hyvää kirjanpitotapaa ei ole eritelty kirjanpitolaissa, mutta sen 13 § edellyttää sen noudattamista. Lain pohjalla oleva hallituksen esityksessä kuvataan hyvää kirjanpitotavan siten, että se muodostuu kirjanpitokäytännön ja teorian muokkaamasta yleisistä tavoista. Eli se sisältää sen mitä katsotaan kuuluvan hyvään kirjanpidon hoitamiseen. Käsite mukautuu kirjanpidon teorian- ja käytännön muutokseen. (Tomperi 2009, 7 - 8; KHT-Yhdistys 2013, 17.)

Kirjanpitolain 2 §:n mukaan kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. Liiketapahtumat kirjataan sisällön mukaisesti eri kirjanpitotileille. Tilien sisältö tulee säilyttää ilman erityistä syytä muuttumattomana tilikaudesta toiseen. Kirjanpitotileistä kirjanpitovelvollisen tulee muodostaa tililuettelo, jossa tilien sisältö selitetään riittävällä ja selkeällä tavalla.

Kirjanpitovelvollisen on ammatinharjoittajaa lukuun ottamatta pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Tämä tarkoittaa sitä, että liiketapahtuma kirjataan vähintään kahdelle eri tilille, siten, että kredit- ja debet-puolet täsmäävät summiltaan.

Kirjanpitolain 2:3 § sääntelee kirjaamisperusteita. Liiketapahtumat saadaan kirjata suoriteperusteisesti tai maksuperusteisesti. Suoriteperusteisen kirjanpidon kirjaamisperusteena on menon kohdalla tuotannon tekijän vastaanottaminen ja tulon osalta perusteena on luovuttami-

nen. Maksuperusteisessa kirjanpidossa kirjaus tehdään menon ja tulon osalta maksun perusteella. Tällöin on voitava selvittää ostovelat ja myyntisaamiset. Kirjaamisperustetta valittaessa on tärkeää muistaa kirjanpidon yleisten periaatteiden mukainen menettelytapojen jatkuvuuden periaate. (KHT-yhdistys 2013, 16 - 19.)

Kirjanpitolain 2:4 §:n mukaan liiketapahtumat kirjataan aika- ja asiajärjestyksessä. Kirjanpidon kontrolli- ja todistustehtävän toteuttamista varten kaikkien kirjausten on perustuttava liiketapahtumat todistaviin tositteisiin. Tositteiden sisältöä säädellään kirjanpitolain 2:5 §:ssä, jonka mukaan tositteiden on todennettava liiketapahtuma, oltava päivätty ja numeroitu, yksilöitävä tuote ja sen luovutus tai vastaanottoajankohta. Tositteet tulee säilyttää vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisvuoden lopusta. Tilinpäätösaineisto tulee säilyttää vähintään kymmenen vuoden ajan. (Perälä & Perälä 2006, 60 - 63.)

2.2.1 Yhdistyksen verotus

Tuloverolaki ja laki elinkeinotulon verotuksesta luovat perustan tulon ja varallisuuden verotukselle. Tuloverolain 9 §:n verovelvollisten määritelmään kuuluvat yhteisöt, ja tähän luokaan kuuluvat myös yhdistykset (Lydman ym. 2005, 347; tuloverolaki 1992/1535, 3 §). Yhdistys voi olla myös yleishyödyllinen yhteisö, tällaisilla yhteisöillä on erityisasema tulo- ja varallisuusverotuksessa. Rekisteröimätön yhdistys ei voi saada tätä erityisasemaa (Lydman ym. 2005, 291). Tuloverolain 22 §:n mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos se täyttää kaikki seuraavat vaatimukset:

- 1) *se toimii yksinomaan tai välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siiveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;*
- 2) *sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin;*
- 3) *se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena tai kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyveenä.* (Tuloverolaki 1992/1535, 22 §.)

Tuloverolaissa on mainittu esimerkkejä yleishyödyllisistä yhdistyksistä: maatalouskeskus, maatalous- ja maamiesseura, työväenyhdistys, työmarkkinajärjestö, nuoriso - ja urheiluseura, näihin rinnastettava vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuva harrastus- ja vapaa-ajantointia edistävä yhdistys ja niin edelleen. Lain mukaan tärkeintä on kuitenkin yhteisön tosiasiallinen toiminta, ei niinkään kuuluminen esimerkkijoukkoon. (Lydman ym. 2005, 354.)

Yhteisön on myös mahdollista menettää yleishyödyllisen yhteisön erityisoikeudet. Toimintolosuhteiden muutos voi vaikuttaa verotukselliseen asemaan (Lydman ym. 2005, 353). Arviointi yleishyödyllisyyden kriteerien täyttymisestä tehdään verovuosittain verotuskäytännön

elinkeinotoiminnan tunnusmerkkien täyttymisen pohjalta. Arvioitaessa yhteisön yleishyödyllisyyttä on hyödyllistä tutustua keskusverolautakunnan ennakkotietoihin ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin yleishyödyllisyydestä. (Lydman ym. 2005, 292 - 293.)

Yhdistyksen verovelvollisuus koskee saatua elinkeinotulota ja kiinteistötulota. Elinkeinotoiminnalla viitataan yhteisön harjoittamaan ammatti- ja liiketoimintaan. Yleishyödyllisen yhteisön on mahdollista harjoittaa elinkeinotoimintaa yleishyödyllisen toiminnan yhteydessä, tästä toiminnasta yhteisö on verovelvollinen. (Perälä & Perälä 2006, 292.) Yhdistyksen henkilökohtaiset tulot ja varainhankinnan kautta saatu tulo on verovapaata. Tällaisina verovapaina tuloina pidetään

- 1) *yhteisön toiminnan rahoittamiseksi järjestetyistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitusta tarjoilu-, myynti- ja muusta vastaavasta toiminnasta saatua tulota;*
- 2) *jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tulota;*
- 3) *adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tulota;*
- 4) *sairaaloissa, vankiloissa vanhainkodeissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissahoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai palveluksista saatua tulota;*
- 5) *bingopelin pitämisestä saatua tulota.* (Tuloverolaki 1992/1535, 23 §)

Verovapaita henkilökohtaisia tuloja yhdistyksellä ovat jäsenmaksut, osingot, korot, osakehuoneiston vuokratulot, lahjoitukset ja omaisuuden luovutusvoitot. Kuitenkin jos edellä mainitut tulot kuuluvat yhteisön elinkeinotulolähteeseen, niitä verotetaan elinkeinotulona. (Perälä & Perälä 2006, 296.)

Yhdistyksen saamat lahjoitukset ja avustuksen, kuten valtionosuudet ovat verovapaata tulota yhdistykselle, mikäli ne eivät liity sen harjoittamaan elinkeinotoimintaan. Yhdistyksen elinkeinon ja ansiotoiminnan harjoittamista rajaavat yhdistyksen säännöt ja tarkoituksen toteuttaminen. Laajan elinkeinotoiminnan harjoittaminen saattaa johtaa yleishyödyllisyyden tuomien erityisoikeuksien menetykseen. (Vierros, Pöyhönen & Kallio 2010, 118 - 119).

2.2.2 Arvonlisäverovelvollisuus

Yleishyödyllisenä yhdistyksen arvonlisäverovelvollisuus koskee ainoastaan sen harjoittamaa

verotuksenalaista elinkeinotoimintaa. Sellainen elinkeinotoiminta, jota ei pidetä lain määräämänä elinkeinotulona, on arvonlisäverosta vapaata. Arvonlisäverovelvollisuudesta päätettäessä tarkastellaan sen toimintaa tuloverolain liiketoiminnan määritelmän perusteella. (Lydman ym. 2005, 369.)

Arvonlisäverosta vapautettu yhdistys voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi. Vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi voi hakeutua ainoastaan sellaisesta toiminnasta, jota harjoitetaan liiketoiminnan muodossa ja jonka toimintaa ei ole säädetty arvonlisäverovelvottomaksi ilman ostovähennysoikeutta. Laki ei tunne osittaista arvonlisäverovelvollisuutta, jolloin yhdistyksen hakeutuessa sen piiriin, on se verovelvollinen kaikesta toiminnasta, joka katsottaisiin arvonlisäveron alaiseksi jonkin toisen tahon harjoittamana. (Lydman ym. 2005, 380 - 381.)

Palkan ja palkkioiden ennakkoperintälain säännökset ja työnantajan sosiaaliturvamaksut koskevat yhdistyksiä kuten muitakin palkanmaksajia. Erilaisten palkka- ja palkkiosuoritusten maksajilla on ennakkoperintälain mukainen velvollisuus kerätä verovuoden aikana tuloverolain mukaisista tuloista veroa ennakonpidätysmenettelyllä. Ennakkoperintälain 13 § määrittelee palkaksi luokiteltavat suoritukset. Palkalla tarkoitetaan kaiken laatuista palkkaa: palkkiota, etuutta ja korvausta, joka ansaitaan työ- ja virkasuhteessa. Luontaisedut, kokouspalkkiot, luento- ja esitelmäpalkkiot, hallintoelimien jäsenyydestä saadut palkkiot, toimitusjohtajan palkkiot ja urheilijalle urheilusuorituksesta maksetut palkkiot ovat myös lain tarkoittamia palkkoja. (Perälä & Perälä 2006, 323 - 324.)

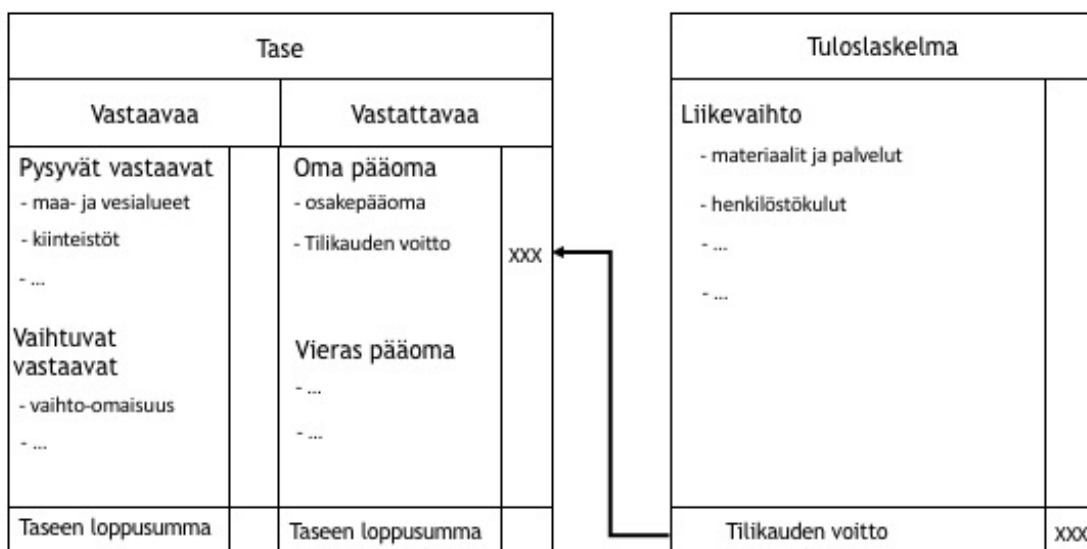
3 Tilinpäätös

Seuraavissa kolmessa alaluvussa 3.1, 3.2 ja 3.3 käydään läpi tilinpäätös ja sen sisältö. Tilinpäätösanalyysi perustuu tilinpäätöstietoihin. Tilinpäätöstietojen oikeellisuus on tärkeää tilinpäätösanalyysin onnistumisen kannalta. Vaatimus tilinpäätöksen laatimisesta koskee yhdistyksiä, kuten muitakin yhteisömuotoja (Lydman ym. 2005, 13).

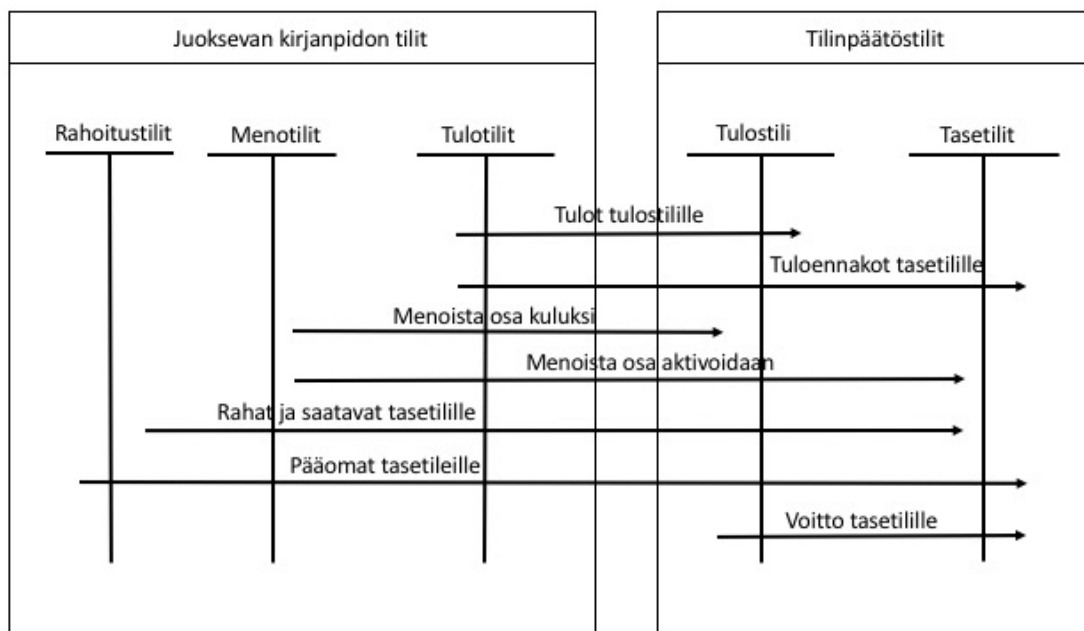
3.1 Tilinpäätöksen laatiminen

Tilikauden lopussa tilikauden kirjanpidon tilit päätetään ja niiden saldot siirretään tilinpäätöstileille kuvion 2 mukaisesti (Perälä & Perälä 2006, 77). Tuloslaskelman ja taseen vastattavaa puolen yhteyttä avataan tarkemmin kuviossa 1. Kirjanpitolain 3:2 § asettaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vaatimuksiksi oikean ja riittävän kuvan antamisen olennaisuusperiaatteen mukaisesti toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, ottaen huomioon toiminnan laajuuden ja laadun. Kirjanpitolain 1 § asettaa vaatimukseksi tilinpäätökseen kuuluvien ja sen liitteiden selkeyden ja niiden muodostaman selkeän kokonaisuuden. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:2 §, 3:1 §.)

Tilinpäätösinformaation käyttäjät voidaan jakaa kahteen ryhmään, sisäiset- ja ulkoiset käyttäjät. Sisäisistä käyttäjäryhmistä esimerkiksi yrityksen johto tarvitsee tilinpäätöstietoja päätösten tueksi. Ulkoisista käyttäjäryhmistä luottottajat tarvitsevat tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta arvioidessaan luottokelpoisuutta. (Bernstein & Wild 2000, 8.)

Kuvio 1: Tuloslaskelman ja taseen välinen yhteys (Niskanen & Niskanen 2004, 18)

Kuvio 2: Tuloslaskelman ja taseen muodostuminen (Perälä & Perälä 2003, 82)

Tilinpäätös koostuu tuloslaskelmasta, taseesta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista. Rahoituslaskelmassa raportoidaan rahavarojen hankinta ja käyttö tilikauden aikana. Rahoituslaskelman

laatiminen on yhdistyksille vapaaehtoista. Julkisten ja yksityisten osakeyhtiöiden sekä osuuskunnilta se vaaditaan, mikäli päättyneellä ja edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt ainakin kaksi seuraavista rajoista tai kyse on yleisen edun kannalta merkittävästä yhteisöstä. (Perälä & Perälä 2006, 77-79; Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:1 §.)

- 1) *taseen loppusumma 20 000 000 euroa;*
- 2) *liikevaihto 40 000 000 euroa;*
- 3) *tilikaudenaikana palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä (Kirjanpitolaki 1997/1336, 1:4 c §)*

Tilinpäätökseen on sisällytettävä toimintakertomus, jossa kuvataan toiminnan kehittymisen kannalta tärkeitä tietoja. Toimintakertomus ei ole osa tilinpäätöstä vaan se on tilinpäätökseen liitettävä asiakirja. (Perälä & Perälä 2006, 78.) Velvollisuus toimintakertomuksen laatimiseen on seuraavilla tahoilla:

- 1) *julkinen osakeyhtiö;*
- 2) *sellainen osuuskunta tai yksityinen osakeyhtiö, joka ei ole mikro- tai pienyritys; tai*
- 3) *yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:1 §.)*

Tilinpäätöksen liitetiedot tukevat kirjanpitovelvollisen pyrkimystä antaa kirjanpitolain 3:2 §:n mukaiset oikeat ja riittävät tiedot sen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Kirjanpitoasetuksen 2. Luvussa on lueteltu vaadittavat liitetiedot. Yhdistys saa esittää kirjanpitoasetuksen 2:3 § mukaan liitetiedot myös lyhennettynä, jos enintään yksi kirjanpitolain 3:9.2 § rajoista ylittyy. (KHT-yhdistys 2013, 159.)

Yhdistysten sidosryhmät, erityisesti rahoittajat, ovat kiinnostuneita yhdistysten tilinpäätös- ja toimintakertomuksen tietojen avoimuudesta. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatijan on harkittava, onko ainoastaan lakisääteisten tietojen antaminen riittävää, vai tulisiko niitä täydentää oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi. (KHT-yhdistys 2013, 50.) Kirjanpito-laissa luetellaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisessa ja tilinavauksessa noudatettavat periaatteet

- 1) *oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta;*
- 2) *johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja menetelmien soveltamisesta tilikaudesta toiseen;*
- 3) *huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön (sisältöpainotteisuus);*
- 4) *tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus;*
- 5) *tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen;*
- 6) *tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin*

perustuvien maksujen suorituspäivästä; sekä

- 7) *kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus.* (Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:3 §)

Tilinpäätös ja toimintakertomus tulee laatia neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:6 §). Se on päivättävä ja kirjanpitovelvollisen allekirjoitettava. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 3:7 §). Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoittaa yhdistyksen hallitus ja toiminnanjohtaja (Kirjanpitolain 3:7 §:n mukaan ”toimitusjohtaja tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö”). Mikäli tilinpäätöksen tai toimintakertomuksen allekirjoittaja esittää eriävän mielipiteen edellä mainituista asiakirjoista, tulee lausuma sisällyttää tilinpäätökseen tai toimintakertomukseen vaadittaessa. (KHT-yhdistys 2013, 54 - 55.)

Tasekirjasta säädetään kirjanpitolain 3:8 §:ssä. Se sisältää tilinpäätöksen, toimintakertomuksen, luettelon kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä tiedon niiden säilyttämisestä. Tasekirja kootaan heti tilinpäätöksen valmistuttua ja sen sivut tulee numeroida. Tasekirja tulee säilyttää 10 vuotta tilikauden päättymisestä. (KHT-yhdistys 2013, 56.)

Kirjanpitovelvollinen voi itse asettaa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa julkiseksi sidosryhmille. Julkisuus voidaan toteuttaa julkaisemalla nämä asiakirjat esimerkiksi yhdistyksen verkkosivuilla. Tilinpäätös ja toimintakertomus voidaan myös julkaista lyhennettynä kirjanpitolain 3:10 §:n mukaisesti. Lyhennelmässä on oltava maininta siitä, että se ei sisällä kaikkia kirjanpitolain 3:1 §:n mukaisia tietoja. (KHT-yhdistys 2013, 57 - 58.)

Toisin kuin osakeyhtiön, yhdistyksen tulee rekisteröidä tilinpäätös ja toimintakertomus patentti- ja rekisterihallitukselle vain tiettyjen ehtojen täytyttyä. Rekisteröinti tulee tehdä, jos yhdistys harjoittaa liiketoimintaa ja mikäli päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista:

- 1) *taseen loppusumma 6 000 000 euroa;*
- 2) *liikevaihto 12 000 000 euroa;*
- 3) *tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.* (Kirjanpitolaki 1997/1336, 4a §)

Yhdistyslain 38 a §:n mukaan yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, jos tilintarkastajaa ei ole. Tilintarkastajan tai vaihtoehtoisesti toiminnantarkastajan tehtävä on tarkastaa kirjanpito ja hallinto, toiminnantarkastaja laatii tarkastuksestaan toiminnantarkastuskertomuksen ja tilintarkastaja tilintarkastuskertomuksen. (Vierros ym. 2010, 107.) Tilintarkastuslain 2 § säätelee velvollisuutta valita tilintarkastaja yhteisöön. Mikäli seuraavista edellytyksistä enintään yksi täyttyy, yhdistyksen ei tarvitse valita tilintarkastajaa:

1. *taseen loppusumma yli 100 000 euroa;*
2. *liikevaihto tai sitä vastaava tuotto yli 200 000 euroa; tai*
3. *palveluksessa ollut keskimäärin yli kolme henkilöä.* (Tilintarkastuslaki 2007/459, 2 §).

Yhdistyksen tilintarkastajan tulee olla ammattitilintarkastaja (KHT- tai HTM-tutkinnon suorittanut), vaatimus koskee valittua tilintarkastajaa, vaikka tilintarkastuslain 2 §:n edellytykset eivät olisi täyttyneet. Toiminnantarkastajan on oltava yhdistyksestä riippumaton luonnollinen henkilö, riippumattomuus arvioidaan tapauskohtaisesti ja laki ei kiellä yhdistyksen jäsenen toimivan toiminnantarkastajana. Hänellä on oltava riittävä taloudellisten ja oikeudellisten asioiden osaaminen. Toiminnantarkastaja ei saa olla vajaavaltainen, konkurssissa tai toimintakelpoisuudeltaan rajoitettu. (Vierros ym. 2010, 124 - 126.)

Toiminnantarkastajan tehtävistä säädetään yhdistyslain 38a §:ssä. Tehtäviä ovat yhdistyksen talouden ja hallinnon tarkastus sekä tarkastuksesta toiminnantarkastuskertomuksen tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle laatiminen. Toiminnantarkastuskertomus on luovutettava vastuuvapaudesta päättävälle kokoukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta. Tilintarkastuslain 4:18 §:n mukaisesti tilintarkastajan tulee tehdä tasekirjaan kirjaus viitaten tilintarkastuskertomukseen ja lausua tilinpäätöksen hyvän kirjanpito-tavan mukaisuudesta.

3.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma summaa yhteen kaikki tilikauden tapahtumat, jotka ovat johtaneet nettotulokseen. Tuloslaskelmaa pidetään useasti sidosryhmien kannalta tasetta tärkeämpänä informaation lähteenä. (Soffer & Soffer 2003, 72 - 73.) Kirjanpitolain mukaan tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, joka kuvaa tuloksen muodostumista tilikaudella ja antaa siitä riittävät sekä oikeat tiedot. Tuloslaskelman eristä on esitettävä vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. (KHT-yhdistys 2013, 47-49.) Kirjanpitoasetuksen 3 § määrää käytettävän tuloslaskelmamallin yhdistyksille, joka esitellään liitteessä 8. Asetus määrää myös, että tarvittaessa tuloslaskelma on laadittava tarkemmin, mikäli tulokseen vaikuttavia tekijöitä tarvitsee selventää. Lisäksi tuloslaskelman ryhmiin kuuluvat tuotot ja kulut on esitettävä tarpeeksi eriteltyinä tuloslaskelmassa tai liitteissä (KHT-yhdistys 2013, 61).

Aatteellisen yhdistyksen harjoittama liiketoiminta vaatii järjestökaavan menolajikohtaista erittelyä laajempaa ja tarkempaa tuottojen ja kulujen erittelyä. Lähtökohtaisesti liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erittely tapahtuu samojen periaatteiden mukaisesti kuin muunkin toiminnan tuottojen ja kulujen erittely. Kirjanpitoasetuksen mukaan yhdistys voi esittää liiketoiminnan tuottojen ja kulujen summat järjestökaavassa ja liittää liiketoiminnan erillisen liikekaavalla tehdyn tuloslaskelman tilinpäätöksen liitteeksi. Mikäli liiketoiminta on yhdistyksen säännöissä mainittu, voidaan sen tuotot ja kulut mainita varsinaisen toiminnan ryhmässä,

asiaa on havainnollistettu taulukossa 1. Jos kyseessä on varainhankintatoimintaa, tulee se esittää varainhankinnan pääryhmässä, kuten taulukossa 2. Pääperiaatteena toimii kuitenkin oikean ja riittävän kuvan antaminen toiminnan tuloksesta, jolloin liiketoiminnan tuottojen ja kulujen oikea paikka määräytyy sen mukaisesti. (KHT-yhdistys 2013, 73 - 74).

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	pv.kk.vvvv		pv.kk.vvvv	
Varsinainen toiminta				
Tuotot		0,00		0,00
Liiketoiminnan tuotot		0,00		0,00
Kulut				
Henkilöstökulut	0,00		0,00	
Poistot	0,00		0,00	
Muut kulut	0,00		0,00	
Liiketoiminnan kulut	0,00	-0,00	0,00	-0,00
Tuotto-/kulujäämä		0,00		0,00

Taulukko 1: Liiketoiminta ja varsinainen toiminta (Vierros ym. 2013, 55)

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	pv.kk.vvvv		pv.kk.vvvv	
Varainhankinta				
Tuotot		0,00		0,00
Keräysten tuotot		0,00		0,00
Jäsenmaksutuotot				
Saadut lahjoitukset		0,00		0,00
Liiketoiminnan tuotot		0,00		0,00
Kulut		0,00		0,00
Keräysten kulut		-0,00		-0,00
Liiketoiminnan kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00
Tuotto-/Kulujäämä		0,00		0,00

Taulukko 2: Liiketoiminta ja varainhankinnan ryhmä (Vierros ym. 2013, 62)

Kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmakaavassa sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut esitetään varainhankinnan pääryhmän jälkeen. Asiaa on havainnollistettu liitteessä 8. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot muodostuvat sijoitus- ja rahoitusomaisuudesta saaduista osinko-, vuokra- ja korkotuotoista. Ryhmän kuluja ovat omaisuuserien hankkimisesta ja hoitamisesta aiheutuneet kulut. Esimerkkejä ryhmän kuluista ovat sijoitusomaisuuden poistot ja yhtiövastikkeet. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan pääryhmä esitellään taulukossa 3. Kirjanpitoasetuksen

1:3 §:n tuloslaskelmakaavassa toiminnan tuottoa ja kuluja ei ole eritelty sisällön mukaisesti, vaan erien yhteissummana. Myyntivoittojen, -tappioiden tai poistojen ollessa poikkeuksellisia, voidaan ne eritellä tuloslaskelman satunnaisissa erissä (Kirjanpitolain 4:2 § mukaisesti satunnaisiin eriin voidaan katsoa sellaiset kirjanpitovelvollisen tuotot ja kulut, jotka poikkeavat ja ovat kertaluonteisia sekä olennaisia.) (KHT-yhdistys 2013, 70 - 71).

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	pv.kk.vvvv		pv.kk.vvvv	
Sijoitus- ja rahoitustoiminta				
Tuotot	0,00		0,00	
Korkotuotot	0,00		0,00	
Osinkotuotot	0,00		0,00	
Vuokratuotot	0,00		0,00	
Arvonlennusten palautukset	0,00		0,00	
Muut tuotot	0,00		0,00	
Kulut	0,00		0,00	
Korkokulut	-0,00		-0,00	
Vastikkeet	-0,00		-0,00	
Arvonlennukset	-0,00		-0,00	
Muut kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00
Tuotto- /Kulujäämä		0,00		0,00

Taulukko 3: Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut (Vierros ym. 2013, 62)

Tuloslaskelman viimeisinä erinä esitetään satunnaiset erät, yleisavustukset, tilinpäätössiirrot ja tilikauden yli- tai alijäämä, kuten liitteessä 8. Satunnaiset erät tulee olla omana eränään tuloslaskelmassa, sen sisältämät tuotot ja kulut tulee eritellä liitetiedoissa, jolleivät ne ole merkitykseltään vähäisiä. Vain harvat tuotot ja kulut kuuluvat tähän erään, nämä määritellään kirjanpitolain 4:2 §:ssä.

Tilinpäätössiirrot sisältävät poistoeron muutoksen ja vapaaehtoisten varausten muutokset. Nämä erät esiintyvät yhdistysten tuloslaskelmassa vain poikkeuksellisesti. Kyseisiä eriä käytetään verotuksellisista syistä ja tyypillisesti vain silloin, kun yhdistys harjoittaa verollista toimintaa. Poistoerot ovat suunnitelman mukaisen poiston ylittäviä tai alittavia poistoja. Vapaaehtoinen varaus on investointi-, toiminta- tai muu varaus. (KHT-yhdistys 2013, 40, 73.)

3.3 Tase

Tilinpäätöksen sisällöstä säädetään kirjanpitolain 3:1 §, jonka mukaan tilinpäätös sisältää taseen, joka kuvaa yhdistyksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Lainsäädäntö antaa yritykselle päätäntävaltaa siitä, esitetäänkö jokin asia taseessa vai sen liitetiedoissa. Taseen esitustavan tulee pysyä samana ilman erityistä syytä (Niskanen & Niskanen 2004, 38). Kaikista taseen eristä on esitettävä edellisen tilikauden vertailutieto (Kirjanpilolaki 1997/1336, 3:1 §). Kirjanpitoasetuksen tasemallia voidaan hyödyntää kaikkien yhteisöjen tilinpäätöksissä. Lyhennetty tasekaava on tarkoitettu pienille kirjanpitovelvollisille ja ensisijaisesti osakeyhtiöille. Sen soveltaminen yhdistykselle on mahdollista esittämällä sen oma pääoma sen luonnetta vastaavalla tavalla (Toimeksiantaja Yhdistyksellä X ”toimintapääoma”). (KHT-yhdistys 2013, 84). Lyhennetty tasekaava on esitelty liitteissä 1 ja 2. Seuraavista lyhennetyn tasekaavan edellytyksistä enintään yksi saa olla ylittynyt päättyneellä tilikaudella ja sitä edeltäneellä tilikaudella.

1. *Liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa*
2. *Taseen loppusumma 365 000 euroa*
3. *Palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä (Kirjanpilolaki 1997/1336, 3:9:2 §).*

Vastaavaa-puoli on taseessa jaettu pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin, kuten liitteessä 1. Pysyvien vastaavat -erän luonteeseen kuuluu niiden tuottama tulo useampana kuin yhtenä tilikautena. Esimerkiksi yrityksen liikearvo on pysyvä vastaava. Vaihtuvat vastaavat -erä sisältää muut erät ja se jaotellaan vaihto-omaisuuteen ja saamisiin. Saamiset jakaantuvat vielä edelleen lyhyt- ja pitkäaikaisiin. Esimerkkejä näistä eristä ovat varastot ja pankkisaamiset. (KHT-yhdistys 2013, 86; Niskanen & Niskanen 2004, 40, 44.)

Taseen vastattavaa-puoli jaotellaan omaan ja vieraaseen pääomaan, kuten liitteessä 2. Yhdistyksellä ei ole samanlaista alkupääomaa kuten osakeyhtiöllä. Oma pääoma syntyy yhdistyksen ensimmäisen tilikauden ylijäämän, eli tuottojen ja kulujen erotuksesta. Edellisten tilikausien ylijäämän muodostama pääoma on taseessa nimikkeellä ”edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)”, tämä vastaa osakeyhtiöllä merkittävää ”edellisten tilikausien voitto (tappio)” -nimikettä. Päättyneen tilikauden yli- tai alijäämä on taseessa omalla rivillään ja sen siirretään seuraavalla tilikaudella edellisten tilikausien ylijäämään (alijäämään). (KHT-yhdistys 2013, 106.)

	(Tilikauden päättymispäivä)	(Edellisen tili- kauden <u>päättymis-</u> <u>päivä</u>)
Vastattavaa		
Oma pääoma		
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0,00	0,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00
Arvonkorostusrahasto	0,00	0,00
Käyvän arvon rahasto	0,00	0,00
Muut rahastot	0,00	0,00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	0,00	0,00

Taulukko 4: Taseen vastattavaa, oma pääoma (KHT-yhdistys 2013, 85)

Aatteelliset yhdistykset toimivat monesti pelkän tulorahoituksen avulla ja vieraan pääoman käyttö on harvinaista. Vieraan pääoman erät jaetaan taseessa pitkä- ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Erotuksena näissä on velan erääntymisaika, lyhytaikainen velka erääntyy vuoden kuluessa tilinpäätöksestä ja pitkäaikainen yli vuoden kuluttua. (KHT-yhdistys 2013, 112.)

4 Tilinpäätösanalyysi

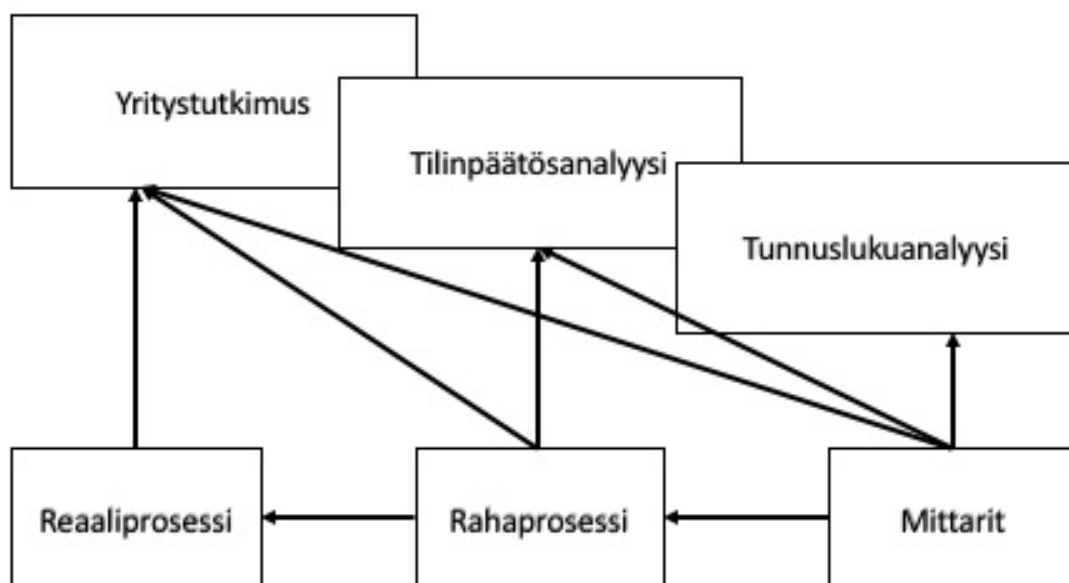
Tilinpäätösanalyysin laatimiseen vaikuttaa se, ketä varten analyysi tehdään. Tämän opinnäytetyön tilinpäätösanalyysi tehdään Yhdistyksen X johtoa varten, jota voinee verrata asemaltaan yrityksen johtoon. Tällöin analyysin tarkoituksena on tutkia taloudellista tilannetta, tulosta ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. (Bernstein & Wild 2000, 58, 66.)

4.1 Tilinpäätösanalyysin laatiminen

Tilinpäätösanalyysi on tapa mitata ja arvioida tilinpäätöstietojen pohjalta kriittisesti yrityksen kannattavuutta, rahoitusasemaa ja taloudellisia toimintaedellytyksiä. Siinä yhdistyvät tilinpäätöksestä laskettavat tunnusluvut, niiden muutokset ja muutosten syiden analysointi. Taus-talla vaikuttavien syiden analysointi auttaa ymmärtämään tunnuslukujen saamia arvoja, kuten esimerkiksi onko saatu arvo vain satunnainen vai kertooko se pidemmän aikavälin muutoksesta. Vertailukohteena analyysissä on yrityksen itse asettamia tai valitsemia tavoitteita ja

toisia saman alan yrityksiä. Analyysin arvoa lisää se, jos lukuja voidaan vertailla toimialan tai toisen yrityksen välillä. (Niskanen & Niskanen 2004, 8, 10.)

Tilinpäätösanalyysi-termiä käytetään laajalti kuvaamaan monenlaista tilinpäätösinformaation pohjalta tehtävää arviointia. Analyysimuotona se sijoittuu tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen väliin. Kuviossa 3 on havainnollistettu eri analyysityyppejä ja niiden välisiä suhteita. (Niskanen & Niskanen 2004, 9.)

Kuvio 3: Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2004, 9)

Tilinpäätösanalyysissä vertaillaan samalla ajanjaksolla eri yritysten taloudellista tilaa tai yhden yrityksen tai yritysjoukon taloudellisen tilan kehittymistä eri ajanjaksoina. Kirjanpitolaki määrittelee tilinpäätösanalyysin kohteena olevan tilinpäätöksen sisällön.

Monet sidosryhmät käyttävät ja tarvitsevat tietoja yrityksen taloudellisesta tilanteesta, esimerkiksi verottaja, sijoittajat, omistajat, velkojat ja tiedostusvälineet. Kunkin sidosryhmän mielenkiinnon kohde vaihtelee tarpeiden mukaan, esimerkiksi verottajaa kiinnostaa yhtiön vuositulos. (Kallunki & Kytönen 2002, 14, 17.)

Voittoa tavoittelemattomien järjestöjen tilinpäätösanalyysi ei poikkea yrityksen vastaavasta, eikä sitä varten tarvitse kehittää uusia analyysityökaluja. Kassavirtalaskelmaa, rahoituslaskelmaa ja rahoitusrakennetta tulkitaan samoin, kuin yrityksessä, vaikka toiminnan tarkoitus ja sen saavuttamisen tavat poikkeavat. Voittoa tavoittelemattomien järjestöjen yhteiskunnalli-

sen arvon kasvattamisen arvioiminen tapahtuu yrityksistä poikkeavasti. Yritysten osalta voidaan laskea niiden tuoma lisäarvo bruttokansantuotteeseen, kun voittoa tavoittelemattomien järjestöjen kohdalla sitä ei voida laskea suoraan tilinpäätöksestä. (Jegers 2011, 119.)

4.1.1 Vaiheet ja menetelmät

Ennen tilinpäätösanalyysin suorittamista tulee analyysin pohjana oleva aineisto eli tuloslaskelma, tase ja liitetiedostot standardoida eli oikaista. Oikaisu on edellytys sille, että vertailua yritysten ja vuosien välillä voidaan tehdä. Tilinpäätöstä koskeva lainsäädäntö vähentää merkittävästi oikaisun tarvetta, laki ei anna yrityksille mahdollisuuksia tehdä kirjauksia koskevia ratkaisuja, oikaisu onkin enimmäkseen tilinpäätöksen erien uudelleenjärjestämistä. Oikaisusta enemmän luvussa 4.1.2. (Niskanen & Niskanen 2004, 19.)

Suoritetun oikaisun jälkeen tulee valita mittauskohteiden ja niiden mukaisten analyysimenetelmien valinta. Analyysitekniikoita ovat prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi, rahoituslaskelma ja kassavirtalaskelma. Valittaviin kohteisiin ja menetelmiin vaikuttavat analyysin suorittaja, tarkoitus, se mitä halutaan mitata sekä mitä menetelmiä on käytettävissä ja mitä menetelmiä on perusteltua käyttää. Seuraavaksi suoritetaan analyysi valituilla tekniikoilla ja vertailukohteilla. (Niskanen & Niskanen 2004, 19.)

Tilinpäätösanalyysiin kuuluu osana tunnuslukuanalyysi. Sen yksi vertailutyypeistä on poikkeileikkausanalyysi, johon kuuluu vertailu toimialan keskiarvoihin tai toimialaa edustavaan toiseen yritykseen. (Niskanen & Niskanen 2004, 111). Yhdistysten osalta samankaltaista poikkeileikkausanalyysiä ei voida suorittaa kattavasti, sillä niiden tilinpäätökset ovat vain kaikkein suurimpien toimijoiden osalta julkista tietoa ja haettavissa patentti- ja rekisterihallituksesta. (KHT-yhdistys 2013, 57).

4.1.2 Tilinpäätöksen oikaisu

Yritysten mahdollisuus muokata tilinpäätöksen sisältöä erilaisilla harkinnanvaraisilla kirjauksilla luo tarpeen tilinpäätösten harmonisointiin vertailua varten. Tilinpäätöksen oikaisun tarve on vähentynyt Suomen lainsäädännön kehittyttyä EU-säätelyn mukana, vuonna 1997 implementoitiin Euroopan yhteisöjen tilinpäätösdirektiivi. Oikaisun tarve on suurin vertailtaessa tilinpäätöksiä ennen ja jälkeen uudistuksen. Oikaisun kannalta on merkittävää, että suoritettavat oikaisutoimenpiteet ovat samat eri vuosille ja yrityksille. Oikaisun suorittamisen kannalta on tärkeää, että suorittaja tuntee yritysten mahdollisuudet ja tavoitteet tuloksen suunnittelussa. (Kallunki & Kytönen 2002, 30 - 40.)

Tuloslaskelman oikaisun tehtävänä on saada selvitettyä yrityksen tulos, joka vastaa mahdollisimman tarkasti säännöllisen ja jatkuvan toiminnan tulosta. Taseen oikaisun päämäärä on poistaa sellaiset vastaavien erät, joilla ei ole omaisuusarvoa ja saada näkyville omaisuus ja velat, joita ei ole merkitty taseeseen. (Salmi 2012, 131 - 138.)

4.1.3 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä taseen ja tuloslaskelman erät esitetään prosentteina liikevaihdosta ja taseen loppusummasta. Näin voidaan vertailla hyvinkin eri kokoluokan yrityksiä useilla eri mittareilla, kuten kustannusten osuus liikevaihdosta tai pysyvien vastaavien osuus taseesta. Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma mahdollistaa hyvin kulurakenteen kehityksen analysoinnin. Prosenttilukumuotoinen tase taas mahdollistaa omaisuus- ja rahoitusrakenteen muutosten analysoinnin.

Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös antaa kokonaiskuvan taloudellisesta tilanteesta, yksittäisten lukujen sijaan. Lukujen tutkimiseen voidaan tarvittaessa yhdistää tilinpäätöksen liitetietoja ja vuosi- tai toimintakertomuksia. Näin voidaan saada tietoja saatujen lukujen taustoista ja muutosten syistä. (Niskanen & Niskanen 2004, 87 - 90.)

4.1.4 Trendianalyysi

Trendianalyysillä voidaan tarkastella tilinpäätöserien, taseen ja tuloslaskelman, kehitystä ajanjaksosta toiseen. Se soveltuu vain yhden yrityksen peräkkäisten tilinpäätösten vertailuun, eikä sen avulla voida suorittaa yritysten tai toimialan välistä vertailua.

Trendianalyysissä tilinpäätöksen erät esitetään prosenttilukuina siten, että ensimmäisen tarkasteluvuoden erät ovat aina arvoltaan sata prosenttia. Myöhempien vuosien arvot saadaan suhteuttamalla niiden arvot perusvuoden arvoihin. Tarkasteltavia arvoja voivat olla esimerkiksi vieraan pääoman trendi tai oman pääoman trendi. (Niskanen & Niskanen 2004, 96 - 102.)

Mikäli ensimmäisen vuoden, eli perusvuoden arvo on 0 tai negatiivinen ei prosentuaalisen muutoksen laskeminen ole mahdollista. Perusvuoden jälkeisten vuosien ollessa arvoltaan 0, on muutos aina 100 prosenttia. (Bernstein & Wild 2000, 32.)

4.2 Tunnuslukuanalyysi

Tunnuslukujen analysointi on tärkeä osa tilinpäätösanalyysiä. Tässä kappaleessa käsitellään vain pieni osa olemassa olevista tunnusluvuista, koska yhdistykselle soveltuvien tunnuslukujen määrä on vähäinen.

Tunnusluvut ovat tilinpäätösinformaation analysoinnin apuväline, joiden avulla on mahdollista arvioida yrityksen taloudellista tilannetta ja asemaa. Tunnusluku on tilinpäätöserä jaettuna toisella tilinpäätöserällä, esimerkiksi tilikauden tulos jaettuna omalla pääomalla. Tunnusluvut ovat suhdelukuja ja tämä mahdollistaa yritysten välisen vertailun. Tunnuslukuanalyysissä lasketaan vertailtavia tunnuslukuja tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta. Saatujen suhdelukujen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä yrityksen tilasta. (Salmi 2012, 63; Seppänen 2011, 64.)

Useamman tunnusluvun samanaikaisella analyysillä on mahdollista muodostaa kokonaiskuva yrityksen taloudelliseen suoriutskykyyn ja asemaan vaikuttavista asioista. Tunnusluvun ”hyvän” tai ”huonon” arvon määrittäminen perustuu aina vertailuun, tyypillisiä vertailukohtia ovat:

1. Budjetoitu tai asetettu tavoitearvo
2. Aikaisempien raportointikausien saatu arvo
3. Saman toimialan tai kilpailevien yritysten arvot

Ensimmäisen kohdan arvoja käytetään tyypillisesti, kun arvioidaan yrityksen ja sen johdon onnistumista. Toisen kohdan arvoja, aikaisempien kausien arvoja käytetään vertailukohtana, kun halutaan tietää trendeistä ja kehityksen vaihtelevuudesta. Tätä analyysitapaa kutsutaan aikasarja-analyysiksi. Kohdan kolme arvoilla voidaan suorittaa poikkileikkausanalyysi, jonka avulla voidaan suorittaa yritysten välistä sekä toimialan sisäistä arviointia. Toimialalla on vaikutusta tunnuslukujen normaaliarvoihin. Tunnusluvut eivät juurikaan kerro mitään ilman vertailua. (Seppänen 2011, 68; Soffer & Soffer 2003, 106.) Liitteessä 3 on esitettyä Yritystutkimus Ry:n laatimat ohjearvot vakavaraisuuden, kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuista.

4.2.1 Kannattavuuden ja kustannusrakenteen tunnusluvut

Kannattava liiketoiminta on liiketoiminnan jatkuvuuden edellytys. Kannattavuuden käsite jaetaan absoluuttiseen ja suhteelliseen kannattavuuteen. Ensiksi mainittu saadaan yksinkertaisesti vähentämällä tuotoista menot, esimerkiksi nettotulos on absoluuttisen kannattavuuden mittari. Suhteellinen kannattavuus saadaan jakamalla jokin absoluuttisen kannattavuuden luku jollakin tilinpäätöserällä, tällainen tunnusluku on esimerkiksi liikevoittoprosentti. (Yritystutkimus ry 2011, 60; Niskanen & Niskanen 2004, 112 - 113).

$$\text{Liikevoitto- \%} = \frac{100 \times \text{Liiketulos}^*}{\text{Liikevaihto}}$$

* EBIT vaihtoehtoisesti. Kumpikin voi olla myös verojen jälkeen.

Kuvio 4: Liikevoitto-% (Seppänen 2011, 76)

Kustannusrakenteen tunnusluvuilla saadaan esille tietyn tuloslaskelman kustannuserän osuus liikevaihdosta. (Seppänen 2011, 77.)

$$\text{Kuluerä \%} = \frac{100 \times \text{Kuluerä}}{\text{Liikevaihto}}$$

Kuvio 5: Kuluerä % liikevaihdosta (Seppänen 2011, 77)

4.2.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvuilla arvioidaan yrityksen suoriutumiskykyä sitoumuksistaan pitkällä tähtäimellä. Yritys on vakavarainen, mikäli sillä on omaa pääomaa niin, että se pystyy suoriutumaan vieraan pääoman korkomenoista pitkällä aikavälillä liiketoiminnan jatkuvuuden vaarantumatta. Vakavaraisuuden tunnusluvut mittaavat yrityksen pääomarakennetta. Pääomarakenteella viitataan yrityksen oman ja vieraan pääoman suhteellisiin osuuksiin kokonaispääomasta. Vakavaraisuuden tunnuslukujen arvioinnin mittatikkuna ei ole täysi velattomuus, vaan velasta voi olla hyötyä niin sanotun vipuvaikutuksen kautta. (Niskanen & Niskanen 2004, 130.)

Yhdistykselle X lasketaan omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Omavaraisuusasteella arvioidaan yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selvitä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. (Kuvio 6). (Yritystutkimus ry 2011, 66.)

$$\text{Omavaraisuusaste- \%} = \frac{100 \times \text{Oma pääoma}}{\text{Tase yhteensä}}$$

Kuvio 6: Omavaraisuusaste- % (Seppänen 2011, 85)

Velkaantumisaste arvioi pääomarakennetta omavaraisuusastetta päinvastaisesta näkökulmasta, eli paljonko velkoja on suhteessa koko taseeseen. (Seppänen 2011, 85).

$$\text{Velkaantumisaste- \%} = \frac{100 \times \text{Vieras pääoma}}{\text{Tase yhteensä}}$$

Kuvio 7: Velkaantumisaste- % (Seppänen 2011, 85)

4.2.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmius mittaa yrityksen kykyä suoriutua lyhyellä aikavälillä erääntyvistä veloista ja ennakoi-mattomista maksuista ajallaan ja edullisimmalla tavalla. Tästä ovat kiinnostuneita erityisesti velkojat ja tavarantoimittajat. Maksuvalmiuden ollessa hyvällä tasolla yritys hyödyn-tää kassa-alennuksia ja sekkilimiitti ovat käyttämättä. Huonosta maksuvalmiudesta kertovat myöhästyneet maksut, viivekorot ja kalliin lisärahoituksen käyttö. Maksuvalmiuden mittareiden pohjana ovat liikepääoma, netto- ja bruttokäyttöpääoma. (Yritystutkimus ry 2011, 71; Niskanen & Niskanen 2004, 117.)

Liikepääoma muodostuu taseen lyhytvaikutteisesta eristä. Bruttokäyttöpääomaan sisältyy vaihto- ja rahoitusomaisuus. Se kertoo, paljonko yrityksen liiketoiminta sitoo varoja niihin. Nettokäyttöpääoma on bruttokäyttöpääoma vähennettynä lyhytaikaisilla veloilla. Se mittaa yrityksen likviditeettiä. (Niskanen & Niskanen 2004, 117.)

Yhdistyksen X tilinpäätöksistä voidaan laskea Quick ratio, se mittaa rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä. Quick ratiota kutsutaan myös nimellä happotesti. Quick ratiossa otetaan huomioon ainoastaan rahoitusomaisuus. Yhdistyksen X osalta ei voida laskea toista maksuvalmiuden mittaria Current ratiota, sillä Yhdistyksellä X ei ole vaihto-omaisuutta. (Niskanen & Niskanen 2004, 120; Yritystutkimus ry 2001, 71.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}}$$

Kuvio 8: Quick ratio (Seppänen 2011, 89)

5 Budjetointi

Budjetointi on laskentatoimen työkalu, joka toimii organisaation ohjausvälineenä. Budjetti laaditaan tyypillisesti yritykselle tai sen osalle tietyksi ajanjaksoksi. Budjetti on rahamääräinen toimintasuunnitelma, joka on päätetty toteuttaa ja siinä sovittuihin tavoitteisiin on sitouduttu. (Suomala, Manninen & Lyly-Yrjänäinen 2011, 126.)

Kehysbudjetointi on pitkän ja keskipitkän aikavälin suunnittelua, se on luonteeltaan väljää. Pitkän aikavälin suunnittelu paneutuu strategiaan ja suuntaviivoihin. Keskipitkän aikavälin suunnitteluun kuuluu toiminnan rahoittamisen kysymykset ja investoinnit. Vuosibudjetointi on lyhyen aikavälin suunnittelua, se on lähinnä yksityiskohtien hiomista ja sovittamista yhteen. (Suomala ym. 2011, 127.)

Budjetissa asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan budjettiseurannassa, siihen kuuluu syiden selvitys, erojen tunnistaminen ja päättäjien informointi korjaavia toimenpiteitä varten. Budjettikausi on tyypillisesti vuoden pituinen, uusi budjetti hyväksytään yleensä vähän ennen kuluvan kauden päättymistä. Rullaavassa budjetoinnissa budjettia korjataan lyhyemmissä pätkissä, esimerkiksi kolmen kuukauden välein. Tämä johtaa siihen, että budjetin tekeminen on lähes jatkuvasti käynnissä. (Suomala ym. 2011, 127.)

Budjetoinnin etuja ovat tarkkojen raamien määrittely organisaation lähitulevaisuuden muulle suunnittelulle, sen aikaansaama muutosten ja tulevaisuuden ennakointi. Budjetin sijaan suoriutumista voitaisiin arvioida peilaten tuloksia edelliseen tilikauteen, mutta tässä ongelmaksi muodostuvat muutokset ympäristössä, eli vertailukelvottomuus. (Suomala ym. 2011, 127.)

6 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Teemahaastattelu valittiin tutkimusmenetelmäksi kehitysideoiden arviointiin, sen avulla oli mahdollisuus saada selville Yhdistyksen toiminnanjohtajan ajatukset toiminnan kehittämisestä taloudellisessa kontekstissa. Teemahaastattelu valittiin menetelmäksi sen joustavuuden ja keskustelua luovan rakenteen takia. Nämä ominaisuudet mahdollistivat sen, että esiin nousi seikkoja, joita haastateltava ei olisi muutoin osannut kysyä.

Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu sijoittuu avoimen- ja lomakehaastattelun väliin. Sen luonteeseen kuuluu avoimuus kysymysten osalta, mutta keskustelua ohjaavien teemojen tiedostaminen. Haastattelulla on ääriiviivat, mutta se antaa haastateltavalle joustovaraa tietojen saamiseen haastateltavalta. Teemahaastattelu on keskustelun kaltainen tilanne, jossa pyritään subjektiivisten näkemysten esille tuontiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 65 - 66).

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kahta teemahaastattelua, haastattelukysymykset ovat liitteissä 6 ja 7. Haastattelut toteutettiin tilinpäätösanalyysissä nousseiden asioiden taustoittamiseksi ja kehitysideoiden arviointia varten. Haastateltavaksi valittiin Yhdistyksen X operatiivisesta toiminnasta vastaava henkilö eli toiminnanjohtaja. Hänellä ajateltiin olevan eniten ajatuksia liittyen haastatteluiden teemoihin, tilinpäätöksen taustoittamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Tuomen ja Sarajärven (2009, 85) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää se, että haastatteluun valitulla henkilöllä on tarpeeksi tietoa ja kokemusta tutkittavista

asioista, jotta tulokset olisivat mahdollisimman luotettavia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin analyysiä varten. Litterointi on nauhoitetun aineiston muuttamista tekstiksi (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 99). Haastatteluiden luotettavuutta voidaan arvioida kysymysten asettelua vasten, kysymykset eivät saa olla ohjailevia tai ennakko-oletuksia sisältäviä. Toiminnanjohtajan haastatteluiden kysymykset olivat luonteeltaan teemahaastattelun mukaisia eli varsin avoimia.

7 Benchmarking tutkimusmenetelmänä

Benchmarkingin ajatuksena on tutkia miten toiset toimivat ja menestyvät. Vertailukohteena voi toimia esimerkiksi toimialan tilastolliset keskiarvot, kilpailijat tai toisten toimialojen organisaatiot. Monesti benchmarkingissa tutkitaan sellaisia organisaatioita, jotka ovat menestyneitä. Niiltä pyritään tutkimuksen avulla oppimaan menestyksen syitä ja ottaa hyväksi havaittuja tapoja käyttöön.

Menetelmä sopii parhaiten selkeästi määriteltävien kohteiden kehittämiseen. Kun määrittely on tehty, etsitään sille vertailukumppani tai -kumppanit. Valinta voidaan tehdä esimerkiksi tunnuslukujen tai maineen pohjalta. Sen jälkeen kerätään tietoa valittujen organisaatioiden toiminnasta, sitä voidaan etsiä internetistä tai tutustumiskäyntien avulla.

Tutkimustuloksia tulee tulkita kriittisesti ja niitä tulee soveltaa luovasti omaan organisaatioon. Kaikki hyvät toimintatavat eivät välttämättä sovi omaan organisaatioon, vaan niistä voidaan oppia jotain uutta, joka sopivan ratkaisun jälkeen toimii paremmin omassa toiminnassa. Oman toiminnan vertaaminen toisiin voi auttaa yritystä monella tapaa. Muiden innovaatiot voivat nopeuttaa omaa kehitystä, oman toiminnan taso suhteessa muihin selkeytyy tai omat kehittämishalut kasvavat. (Ojasalo ym. 2009, 186).

Benchmarkingin luotettavuutta arvioidessa merkityksellistä on vertailtavien tahojen valinta. Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on voittoa tavoittelematon yhdistys, joten voidaan ajatella, että relevanteimmat kehitysideoita löytyvät vastaavilta toimijoilta.

8 Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi

Opinnäytetyön toimeksiantajan, Yhdistyksen X toiminnan tarkoituksena on yhdistyksen sääntöjen mukaisesti toimia sitoutumattomana yhdistyksenä, joka ”tukee ihmisenä ja lähimmäisenä kasvamista sekä elämän eheytymistä”. Yhdistys ylläpitää kansalaisopistoa, joka tarjoaa opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia.

Yhdistys X on yhteisömuodoltaan rekisteröity yhdistys, jonka toiminnasta vastaa hallitus ja toiminnanjohtaja. Hallitus koostuu vapaaehtoisista jäsenistä, vuonna 2016 hallitukseen kuuluu 10 jäsentä. Hallitus kokoontuu kahdesti vuodessa. Yhdistys järjestää lisäksi kaksi varsinaista kokousta vuosittain, joului- ja huhtikuussa. Yhdistyksellä oli vuonna 2014 jäseniä 25.

Yhdistyksen hallitus laatii kolmen vuoden välein strategian. Siinä määritellään toiminnan painopisteet, jotka luovat raamit vuosittaisen toimintasuunnitelmien laatimiseen. Budjetti laaditaan vuosittain toimintasuunnitelman pohjalta. Yhdistyksen X toimintaa säätelevät sen säännöt ja yhdistyslaki. Tiedot on poimittu yhdistyksen verkkosivuilta ja toimintakertomuksista.

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on tarkastella toimeksiantajan taloudellista tilaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösanalyysissä analysoidaan Yhdistyksen X tilinpäätökset kolmelta tilikaudelta, vuosilta 2012 - 2014. Tilinpäätökset ovat liitteissä 4 ja 5. Analyysiin on valittu kolmen vuoden tilinpäätökset, koska siten saadaan muodostettua kuva toiminnallisen suoritustason trendeistä ja vuosittaisista muutoksista. (Seppänen 2011, 97). Yhdistyksen tarkoitus ja tilinpäätösraportointimallit poikkeavat yritysten vastaavista ja tämä vaikuttaa valittaviin menetelmiin. Laskettaviksi tunnusluvuiksi on valittu sellaisia tunnuslukuja, jotka ovat laskettavissa yhdistykselle ja jotka ovat relevantteja, ottaen huomioon toiminnan laatu. Tunnuslukujen tavoitteena on lisäksi arvioida pitkän tähtäimen toimintakelpoisuutta, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kautta.

Tilinpäätösanalyysiin on valittu tilikaudet 2012 - 2014, koska niiden raportointitapa vastaa toisiaan eikä tarvetta oikaisulle siten ole. Vuodesta 2012 eteenpäin tuloslaskelma on sisältänyt enemmän eriä ja raportointi on ollut tarkempaa. Aikaisempina vuosina tarkentavat tiedot ovat löytyneet liitetiedoista.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään Yhdistyksen X tilinpäätösanalyysi vaiheineen ja tuloksineen. Analyysi on suoritettu prosenttilukumuotoisen taseen, trendianalyysin ja tunnuslukuanalyysin avulla. Näiden tueksi on lisäksi vertailtu toiminnan tehokkuutta ja tiettyjen tuloslaskelman erien suhteellista kokoa vastaavien toimijoiden kesken sekä budjetoinnin ja toteuman eroa.

8.1 Tuloslaskeman ja taseen analyysi

Tilinpäätösanalyysi suoritetaan Yhdistyksen X vuosien 2012 - 2014 tilinpäätösten pohjalta. Aineistona käytetyt tuloslaskelmat ja taseet ovat liitteissä 4 ja 5. Tilinpäätösraportointi on pysynyt näinä vuosina samanlaisena, ne ovat siis vertailukelpoisia, eikä tarvetta oikaisulle ole. Ennen vuotta 2012 annetut tilinpäätökset ovat raportointitavaltaan vuosista 2012 - 2014 poikkeavia.

8.1.1 Tuloslaskelman trendianalyysi

TULOSLASKELMA

	1.1.2014 - 31.12.2014	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012
Varsinainen toiminta			
Tuotot			
Kurssituotot	106,09 %	118,98 %	100,00 %
Avustukset	138,48 %	115,12 %	100,00 %
Tuotot	124,55 %	116,78 %	100,00 %
Kulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	116,60 %	110,88 %	100,00 %
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	135,08 %	120,76 %	100,00 %
Muut henkilösivukulut	69,26 %	115,79 %	100,00 %
Poistot	97,72 %	106,65 %	100,00 %
Muut kulut			
Vapaaehtoiset henkilöstösivukulut	1602,00 %	253,49 %	100,00 %
Toimitilakulut	117,99 %	135,73 %	100,00 %
Irtaimistokulut	109,86 %	182,51 %	100,00 %
Matkakulut	467,63 %	2414,69 %	100,00 %
Edustuskulut	206,92 %	136,49 %	100,00 %
Hallintokulut	172,06 %	137,90 %	100,00 %
Ostetut palvelut	98,53 %	130,29 %	100,00 %
Muut toimintokulut	12,08 %	48,61 %	100,00 %
Kulut yhteensä	126,00 %	122,00 %	100,00 %
VARSINAINEN TOIMINTA	1,52 %	-256,04 %	100,00 %
Yhdistystoiminta			
Tuotot	-	-	-
Kulut	97,88 %	121,63 %	100,00 %
Muu varsinainen toiminta			
Kulut	92,57 %	124,23 %	100,00 %
Varainhankinta			
Tuotot	110,76 %	221,45 %	100,00 %
Kulut	0,00 %	0,00 %	0,00 %

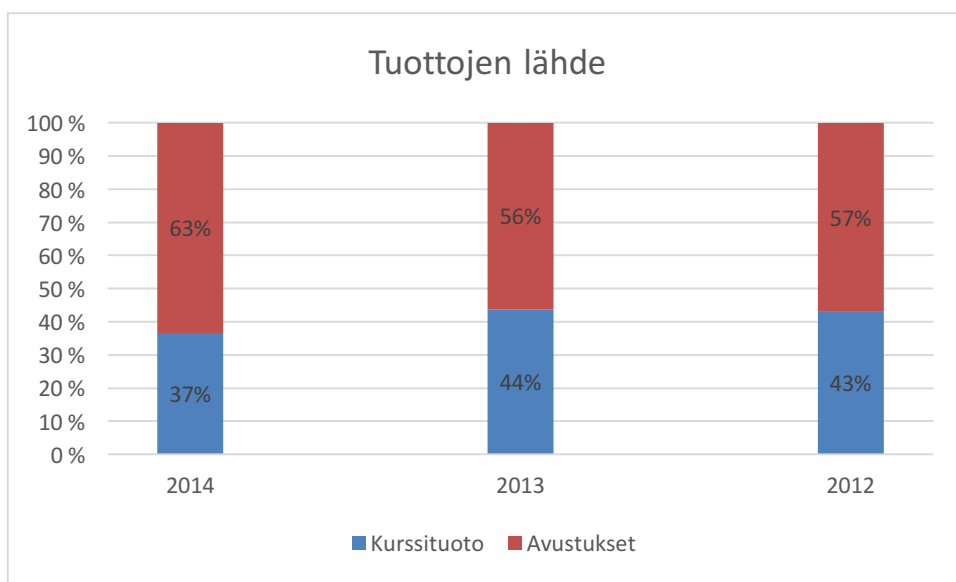
Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Tuotot	100,39 %	73,18 %	100,00 %
Kulut	0,00 %	0,00 %	0,00 %
TILIKAUDEN TULOS	0,22 %	-164,73 %	100,00 %

Taulukko 5: Trendianalyysi, tuloslaskelma

Yhdistyksen X tuloslaskelman trendianalyysi esitellään taulukossa 5. Tuloslaskelman trendianalyysistä voidaan huomata, että tuotot ja kulut ovat kasvaneet tasaista vauhtia, kuitenkin siten, että kulut ovat kasvaneet hieman nopeammin. Kuluista ovat kasvaneet eniten toimitilakulut, hallintokulut sekä palkat sekä palkkiot.

Tilikauden tuloksen muutos näkyy tuloslaskelman viimeisellä rivillä, tuloksen osalta trendi on ollut laskeva ja vuosi 2013 on ollut tappiollinen. Vuonna 2013 toimitilakulut ovat kasvaneet edellisvuodesta 35,73 prosenttia. Toimitilakulujen lisäksi tarkasteluperiodin aikana hallintokulut ja palkat ja palkkiot ovat kasvaneet merkittävästi. Kasvua on ollut eniten tuntiopettajien palkkioiden osalta. Kurssituottojen ja palkkioiden välillä on kausaalisuhde, yhdistyksen kasvattaessa oppituntien määrää, kasvavat myös palkkakulut. Hallintokulujen kasvua selittää kirjjanpidon ja palkkahallinnon ulkoistaminen tilitoimistolle (Toiminnanjohtaja 2016).

Kuvio 9: Tuottojen lähde

Tuottojen lähde -kuviossa eritellään Yhdistyksen X tuotot kurssituottoihin ja avustuksiin (huom. lakisääteiset valtionosuudet sisällytetään tässä yksinkertaisuuden vuoksi avustuksiin, vaikka jälkimmäiset ovat luonteeltaan harkinnanvaraisia.). Luvut perustuvat tuloslaskelman

tietoihin liitteestä 4. Yhdistys X saa avustuksia opetusministeriöltä, opetushallitukselta, kunnalta ja muualta. Avustusten osuus on kasvanut tuotoista kurssituottojen laskiessa 43 prosentista 37 prosenttiin. Liitteestä 5 nähdään kuitenkin, että kurssituotot ovat absoluuttisesti kasvaneet, avustusten määrän vain kasvaessa nopeammin. Toiminnanjohtajan mukaan eräs avustusten määrää kasvattanut asia on erilaisten erikseen anottavien avustusten määrän kasvu. Avustuksia on vuonna 2014 haettu enemmän ja niitä on onnistuttu myös saamaan enemmän (Toiminnanjohtaja 2016).

8.1.2 Prosenttilukumuotoinen tase

Taulukko 8 kuvaa toimeksiantajayhdistyksen taseen vastaavaa puolta. Suurin osa (83 prosenttia) omaisuudesta on sidottu käyttöomaisuusosakkeisiin, joilla liitetietojen mukaan tarkoitetaan yhdistyksen kahta osakehuoneistoa. Tarkasteluvuosien aikana taseen vastaavaa puolella ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Huomion arvoista on osakkeiden ja osuuksien prosentuaalisen osuuden pieneneminen ja yhdistyksen pankkitilin osuuden kasvu taseesta. Liitteestä 5 nähdään, että yhdistys on myynyt omistamiaan osakkeita tilikaudella 2014, josta on aiheutunut edellä mainittu osuuksien muutos.

Vastaavaa	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
ATK-ohjelmat	0,05 %	0,07 %	0,00 %
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	0,05 %	0,07 %	0,00 %
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	1,37 %	1,54 %	1,50 %
Rakennukset X	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1,37 %	1,55 %	1,51 %
Sijoitukset			
Muut osakkeet ja osuudet	2,02 %	5,19 %	5,21 %
Käyttöomaisuusosakkeet	83,20 %	83,36 %	83,68 %
Sijoitukset yhteensä	85,21 %	88,55 %	88,90 %
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	86,64 %	90,17 %	90,40 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
Palkkaennakot	0,81 %	0,91 %	0,74 %
Muut saamiset	0,00 %	0,79 %	1,29 %
Kassa	0,10 %	0,14 %	0,44 %

Pankkitili	12,38 %	7,99 %	7,13 %
Maksukorttisaamiset	0,07 %	0,01 %	0,00 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	13,36 %	9,83 %	9,60 %
Saamiset yhteensä	13,36 %	9,83 %	9,60 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	13,36 %	9,83 %	9,60 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Taulukko 6: Prosenttilukumuotoinen tase, vastaavaa

Vastattavaa	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
OMA PÄÄOMA			
X Muistorahasto	0,62 %	0,64 %	0,64 %
Toimintarahasto	0,32 %	0,74 %	1,13 %
Toimintapääoma	71,24 %	75,68 %	74,59 %
Tilikauden yli-/alijäämä	0,00 %	-2,29 %	1,39 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	72,18 %	74,77 %	77,75 %
VIERAS PÄÄOMA			
Lyhytaikainen			
Ostovelat	2,69 %	1,99 %	0,00 %
Ennakonpidätysvelka	1,82 %	1,57 %	1,24 %
Sotumaksuvelat	0,20 %	0,19 %	0,15 %
Muut siirtovelat	3,93 %	5,34 %	6,96 %
Saadut ennakot	15,41 %	10,56 %	9,86 %
Lomapalkkavelka	3,51 %	3,34 %	3,27 %
TyEl-maksuvelka	0,00 %	1,87 %	0,46 %
VAL-maksuvelka	0,23 %	0,35 %	0,31 %
AY-Jäsenmaksuvelka	0,01 %	0,01 %	0,00 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	27,82 %	25,22 %	22,25 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	100,0 %	100,00 %

Taulukko 7: Prosenttilukumuotoinen tase, vastattavaa

Yhdistyksen pääoman merkittävimmät lähteet voidaan jakaa kolmeen luokkaan: tuet, lahjoitukset ja vapaaehtoiset maksut, jotka siirtyvät taseeseen tilikauden tuloksen kautta (Jegers 2011, 124). Vastattavaa puolesta suurimman osan muodostaa oma pääoma, jossa suurin erä,

yli 70 prosenttia on toimintapääoma. Yhdistyksen omaisuus koostuu osakehuoneistoista ja osakkeista.

Tarkasteluvuosien aikana vieraan pääoman osuus on kasvanut 22,25 prosentista 27,82 prosenttiin. Muutos on aiheutunut saatujen ennakoiden ja ostovelkojen kasvusta. Yhdistyksellä ei ole ollenkaan pitkäaikaista vierasta pääomaa, kuten pankkilainoja. Tilikauden yli-/alijäämä kuvastaa tilikauden tulosta, ja se on tarkasteluvuosina vaihdellut hieman positiivisesta hieman negatiiviseen.

8.1.3 Taseen trendianalyysi

Taulukossa 8 on esitelty toimeksiantajan taseen trendianalyysi, sitä käytetään taseen ajallisen kehityksen tarkasteluun. Tarkasteluperiodi on kolme vuotta 2012 - 2014. Viivalla (-) merkityissä kohdissa trendiä ei ole voitu laskea, johtuen perusvuoden arvon puuttumisesta.

TASE

Vastaavaa 31.12.2014 31.12.2013 31.12.2012

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

ATK-ohjelmat

- - -

Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto

94,31 % 103,22 % 100,00 %

Rakennukset X

100,00 % 100,00 % 100,00 %

Sijoitukset

Muut osakkeet ja osuudet

40,04 % 99,98 % 100,00 %

Käyttöomaisuusosakkeet

102,83 % 100,00 % 100,00 %

PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ

99,12 % 100,13 % 100,00 %

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Saamiset

Lyhytaikaiset

Palkkaennakot

113,47 % 123,68 % 100,00 %

Muut saamiset

0,00 % 60,97 % 100,00 %

Kassa

24,05 % 31,22 % 100,00 %

Pankkitili

179,77 % 112,61 % 100,00 %

Maksukorttisaamiset

100,00 %

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ

144,02 % 102,87 % 100,00 %

Vastaavaa yhteensä

103,43 % 100,39 % 100,00 %

Vastattavaa

OMA PÄÄOMA

X Muistorahasto	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Toimintarahasto	29,10 %	65,77 %	100,00 %
Toimintapääoma	98,80 %	101,87 %	100,00 %
Tilikauden yli-/alijäämä	0,22 %	-164,73 %	100,00 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	96,03 %	96,55 %	100,00 %

VIERAS PÄÄOMA

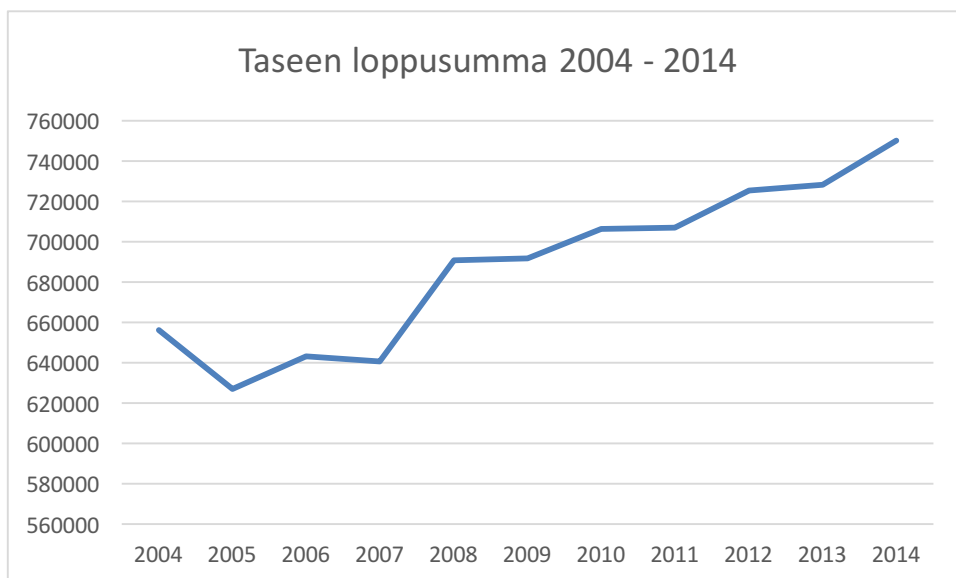
Lyhytaikainen

Ostovelat	-	-	-
Ennakonpidätysvelka	152,31 %	127,08 %	100,00 %
Sotumaksuvelat	134,86 %	121,60 %	100,00 %
Muut siirtovelat	58,46 %	77,10 %	100,00 %
Saadut ennakot	161,71 %	107,52 %	100,00 %
Lomapalkkavelka	111,08 %	102,60 %	100,00 %
TyEl-maksuvelka	0,00 %	409,81 %	100,00 %
VAL-maksuvelka	76,95 %	110,56 %	100,00 %
AY-Jäsenmaksuvelka	-	-	-
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	129,30 %	113,79 %	100,00 %

Vastattavaa yhteensä **103,43 %** **100,39 %** **100,00 %**

Taulukko 8: Taseen trendianalyysi

Trendianalyysistä voidaan huomata saatujen ennakoiden 61,71 prosentin kasvu ja pankkitilin summan 79,77 prosentin kasvu. Saadut ennakot ovat toimeksiantajan kohdalla kurssimaksuja, jotka kohdistuvat seuraavaan vuoteen sekä hankeavustusten ylijäämä/siirtyvää erää (Toiminnanjohtaja 2016). Taseen loppusummaa käytetään yhtenä yrityksen kokoa mittaavana tekijänä ja sitä voitaneen myös soveltaa yhdistyksiin. Taseen kasvun analysoinnissa tulee huomioida mistä kasvu johtuu, mikäli se johtuu ainoastaan vieraan pääoman kasvusta, ei voida sanoa yrityksen kasvaneen. Yhdistyksen taseen loppusumma on kasvanut tarkasteluperiodin 2012 - 2014 aikana 3,43 prosenttia, joka johtuu vieraan pääoman kasvusta. Taseen trendianalyysistä nousee esille saatujen ennakoiden huomattava 61,71 prosentin kasvu ja pankkitilin nousujohteinen trendi, kasvua 79,77 prosenttia.

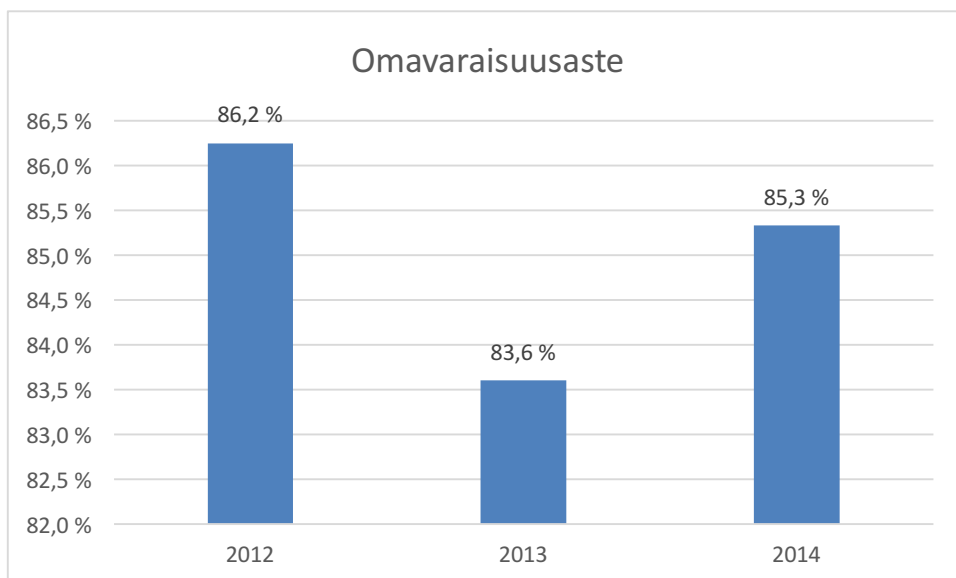
Kuvio 10: Taseen loppusumma 2004 - 2014

Kuviossa 10 esitellään taseen loppusumman kehitys vuosilta 2004 - 2014. Kuvioista nähdään, että yhdistyksen tase on kasvanut kahdeksana vuotena kymmenestä, laskua siis ainoastaan vuosina 2005 ja 2007. Kyseiset vuodet ovat olleet yhdistyksen toiminnassa tappiollisia.

8.2 Tunnuslukuanalyysi

Toimeksiantajan tilinpäätöksestä on laskettu neljä tunnuslukua kolmelta vuodelta. Käsiteltävät tunnusluvut ovat omavaraisuusaste, velkaantumisaste, Quick ratio ja liikevoittoprosentti. Liikevoittoprosenttia avataan vielä vertailemalla budjetointia toteutuneisiin kuluihin, tuottoihin ja nettotulokseen. Kaikkien laskettujen tunnuslukujen kohdalla on otettava huomioon yhdistyksen erilainen verokohtelu suhteessa yrityksiin.

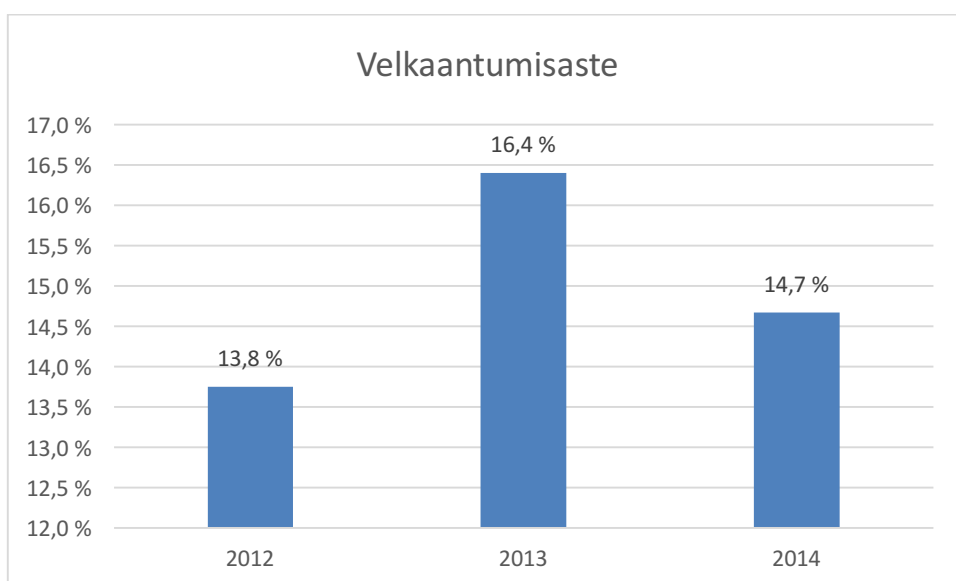
Vakavaraisuuden tunnuslukuista käsitellään Yhdistyksen X osalta omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Ne kuvaavat saman asian eri puolia. Omavaraisuusaste mittaa oikaistun oman pääoman osuutta taseen loppusummasta ja velkaantumisaste vieraan pääoman osuutta taseen loppusummasta.

Kuvio 11: Omavaraisuusaste

Yhdistys X:n omavaraisuusaste kuvastaa yhdistyksille tyypillistä rahoitusrakennetta, jossa vie-raan pääoman osuus on pieni (Perälä & Perälä 2006, 254). Yhdistyksen X omavaraisuusaste on vaihdellut vain vähän vuosien 2012 ja 2014 välillä. Omavaraisuusaste on kuitenkin laskenut vuodesta 2012 vuoteen 2014 0,9 prosenttia.

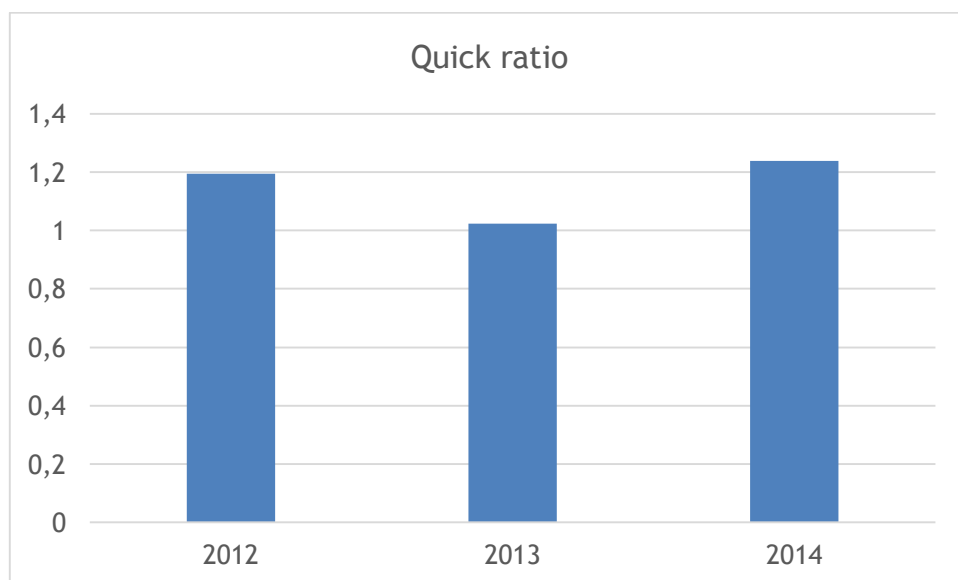
Yritystutkimus Ry on asettanut omavaraisuudelle seuraavat ohjearvot: yli 40 prosenttia hyvä, 20-40 prosenttia tyydyttävä ja alle 20 prosenttia heikko (Yritystutkimus Ry 2011, 67). Näiden ohjearvojen mukaisesti toimeksiantajan omavaraisuus on hyvällä tasolla. Korkea omavarai-suusaste luo vakaan pohjan toiminnalle ja toimii puskurina toimintaympäristön muutoksia vas-taan.

Kuvio 12: Velkaantumisaste

Voittoa tavoittelemattomien järjestöjen velka on verrattavissa yritysten velkaan ja niillä on käytössään samat rahoituksen muodot, kuin yrityksillä (Jegers 2011, 126). Velkaantumisaste osoittaa vieraan pääoman osuuden taseen varoista. Yhdistyksellä X vieras pääoma on pienessä roolissa kokonaispääomasta. Vieraan pääoman osuus on vuonna 2012 ollut 13,8 prosenttia, vuonna 2013 16,4 prosenttia ja vuonna 2014 14,7 prosenttia. Vuoden 2013 nousu selittyy ostovelkojen kasvulla, joka on nähtävissä liitteestä 5. Yhdistyksen vieras pääoma on kokonaisuudessaan lyhytaikaista, eikä yhdistyksellä ole esimerkiksi pitkäaikaista pankkilainaa ollenkaan.

Maksukyvyn osalta arvioidaan Yhdistyksen X saamat Quick ratio -arvot. Quick ratio on valittu tunnusluvuksi siitä syystä, että Yhdistyksellä X ei ole vaihto-omaisuutta, josta johtuen Current ration laskeminen ei ole mielekästä. Lisäksi yhdistyksen vieras pääoma on kokonaisuudessaan lyhytaikaista, jolloin maksukykykin on oleellista arvioida lyhyellä aikavälillä.

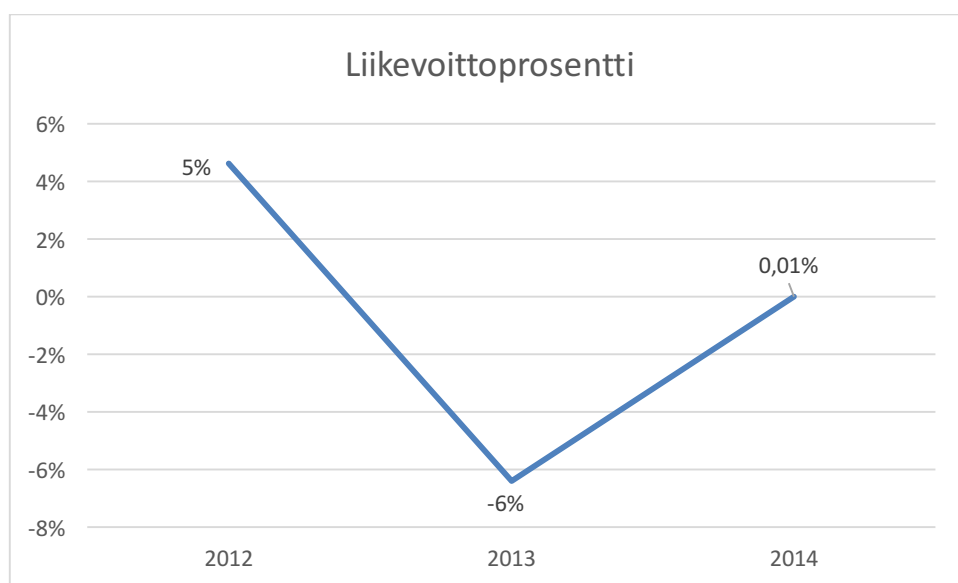

Kuvio 13: Quick ratio 2012 - 2014

Kuviossa 13 vertaillaan yhdistyksen Quick ratio -tunnusluvun saamia arvoja vuosilta 2012-2014. Quick ratio on vaihdellut vain vähän, vuonna 2012 se on ollut 1,19, vuonna 2013 1,02 ja vuonna 2014 1,23. Yhdistyksen maksukyvyn voidaan todeta olleen hyvä kaikkina tarkasteltavina vuosina, sillä Yritystutkimus Ry on asettanut Quick ratiolle ohjearvon 1, hyvä (Liite 3). Tämä tarkoittaa, että rahoitusomaisuus kattaa kaikki lyhytaikaiset velat, rahoitusomaisuutta ovat käteisvarat, pankkisaamiset ja siirtosaamiset. Toiminnanjohtajan haastattelussa tuli ilmi, että yhdistyksen likviditeettitilanne on paras juuri tilinpäätöksen aikaan, eli vuodenvaihteessa. Yhdistyksen rahoitustilanne on haastavampi kesäkuusta elokuuhun, jolloin on jouduttu käyttämään limiitillistä tiliä (Toiminnanjohtaja 2016).

Quick ratiota analysoidessa olisi hyvä tietää toimialan keskimääräiset arvot, se mahdollistaisi toimeksiantajan maksukyvyn arvioinnin kattavammin. Yhdistysten osalta toimialan keskimäärien arvojen laskeminen on kuitenkin vaikeaa, sillä yhdistysten tilinpäätökset eivät ole julkisia.

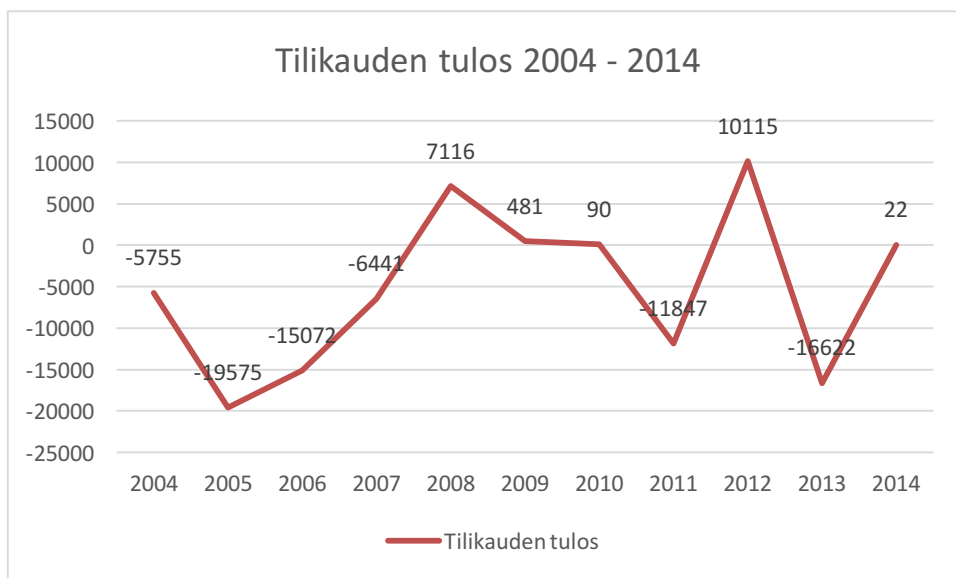
Kuviossa 14 esitellään yhdistyksen liikevoittoprosentti. Yhdistys X:n liikevoittoprosentti on vaihdellut 4,63 (2012) prosentista 0,01 (2014) prosenttiin. Tilikausi 2013 on ollut tappiollinen ja liikevoittoprosentti on ollut -6 prosenttia.

Kuvio 14: Liikevoittoprosentti

Yhdistyksen tavoitteena ei ole voiton tuottaminen vaan aatteellisen toiminnan harjoittaminen. Sen toiminnan tuloksellisuutta mittaa tämän tavoitteen saavuttaminen mahdollisimman onnistuneesti, taloudellisesti ja tehokkaasti. (Tomperi 2009, 124 - 125.) Jatkuva voiton tuottaminen saattaisi olla vastoin yhdistyslain 2 §, jonka mukaisesti se ei saa olla tarkoituksena. Tällöin pohdittavaksi voisi tulla yhteisömuodon muuttaminen. Taloudellisella tuloksella on kuitenkin merkitystä pitkän ajan toimintakyvyn varmistamisessa, eikä jatkuvasti suuria tappioita tuottava yhdistys voi olla elinkelpoinen. Pitkällä aikavälillä yhdistyksen tavoitteena on nollatulot.

Yritystutkimus Ry on asettanut liikevoittoprosentille ohjearvot, yli 10 prosenttia hyvä, 5 - 10 prosenttia tyydyttävä ja alle 5 prosenttia huono (Yritystutkimus Ry 2011, 62). Nämä ohjearvot eivät kuitenkaan sellaisenaan ole sovellettavissa yhdistykselle johtuen jo yritysten ja yhdistysten toiminnan tavoitteiden eroavaisuudesta.

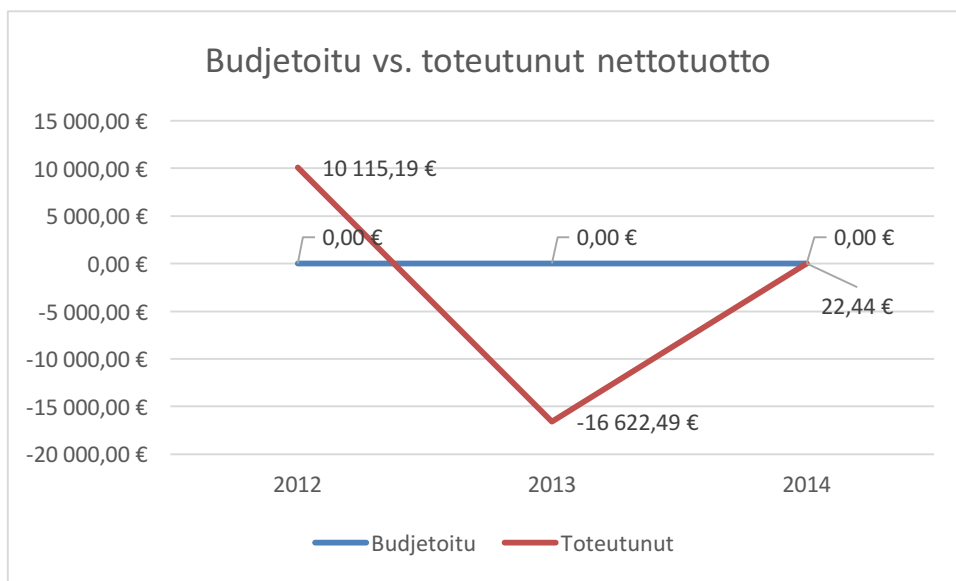

Kuvio 15: Tilikauden tulos 2004 - 2014

Kuviossa 15 esitellään Yhdistyksen X tilikauden tulos 10 vuoden ajalta, 2004-2014. Tilikauden tulosta tulee verrata yhdistyksen tavoitteeseen, mikä on nollatulos. Vuosien 2004-2014 tuloksen keskiarvo on -5526 euroa. Tappiolliset vuodet vähentävät omaa pääomaa. Yhdistykset eivät voi jakaa voittoa, mutta se ei tarkoita sitä, etteivätkö ne voisi tuottaa sitä. Päätettäväksi tulee se, tavoitteleeko yhdistys tuloksen tekoa vai käyttääkö se varojaan tavoitteidensa ajamiseen, mikä johtaa tuloksen laskemiseen ja jopa negatiiviseen tulokseen. (Jegers 2011, 125.)

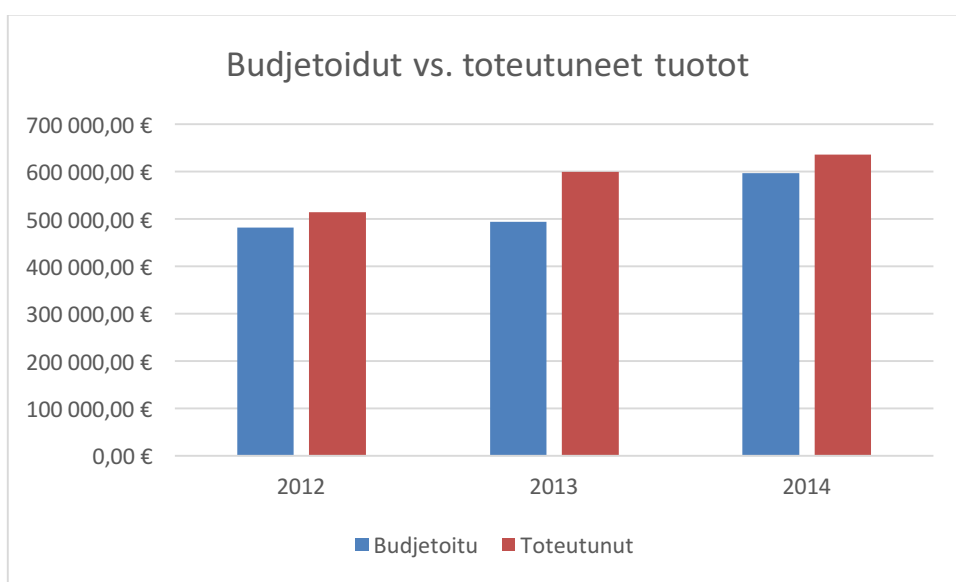
8.3 Budjetoinnin ja toteuman vertailu

Kuvioissa 16, 17 ja 18 arvioidaan toteutunutta nettotuottoa, kuluja ja tuottoa suhteessa budjettiin. Yhdistyksen budjetti tehdään nollatulosta tavoitellen. Budjetoinnilla on oleellinen osa onnistuneessa taloudenpidossa.

Kuvio 16: Budjetoitu vs. toteutunut nettotuotto

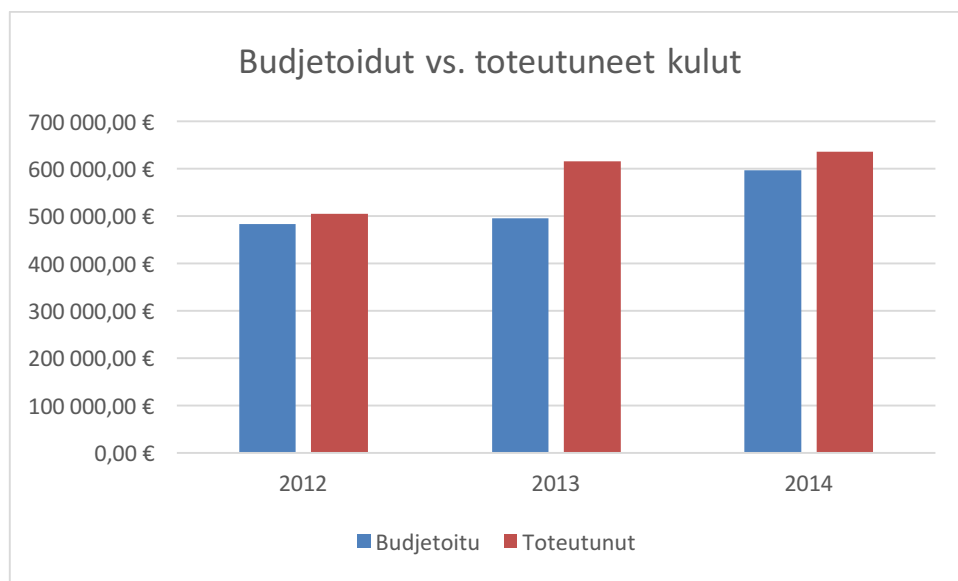
Yhdistys X budjetoit kulunsa ja menonsa vuosittain siten, että yhdistys tavoittelee nollatulosta (Toiminnanjohtaja 2016). Kuviosta 16 näkyy, että budjetoitu tuotto on ylitetty kahtena vuonna kolmesta, vuosina 2012 ja 2014. Vuonna 2013 Yhdistys X on tuottanut tappiota 16 622,49 euroa, joka näkyy kuviossa 16 selkeästi budjetoinnin ylittäneinä kuluina. Toiminnanjohtajan haastattelussa kävi ilmi, että kyseisenä vuotena yhdistyksen toisessa osakehuoneistossa taloyhtiö teetti korjausremontin, ja yhdistys joutui käyttämään enemmän ulkopuolista vuokratilaa kuin oli suunniteltu (Toiminnanjohtaja 2016).

Kuvio 17: Budjetoidut vs. toteutuneet tuotot

Kuviosta 17 on nähtävissä, että toteutuneet tuotot on budjetoitu alakanttiin säännöllisesti, eron ollessa suurimmillaan vuonna 2013 104 780,68 euroa. Toiminnanjohtajan haastattelussa

kävi ilmi, että esimerkiksi erilaisia erikseen anottavien hankeavustusten läpimenoa on mahdollista arvioida etukäteen ja se hankaloittaa budjetointia (Toiminnanjohtaja 2016).

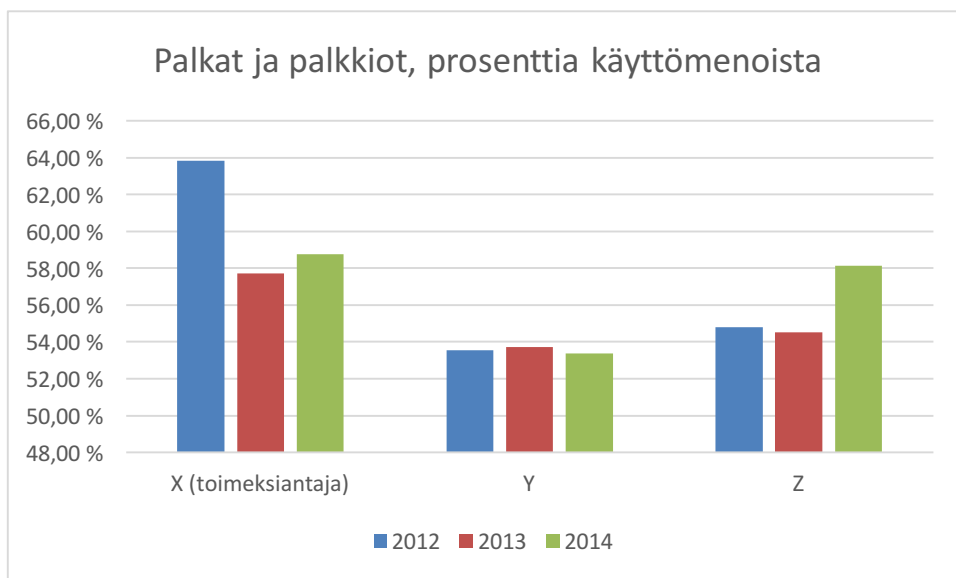

Kuvio 18: Budjetoidut vs. toteutuneet kulut

Kuviosta 18 on nähtävissä, että kuten tuotot, on kulutkin budjetoitu säännöllisesti alakanttiin. Suurimmillaan ero on ollut vuonna 2013, 121 403,17 euroa. Myös tämä liittyy hankkeisiin: jos rahoitusta saadaan, syntyy kuluja, jos ei, ei tule vastaavia kuluja. Vuosi 2013 on ollut Yhdistyksen toiminnassa tarkasteltavista vuosista ainoa tappiollinen. Toiminnanjohtajan haastattelussa kävi ilmi, että yhdistyksessä tehdään budjetin seuranta tilitoimistolta saatujen kuukausittaisien raporttien pohjalta. Raporteissa on laskettu kunkin budjettierän prosentuaalinen käyttö. Viimeisin tuloslaskelma käsitellään aina myös hallituksen kokouksissa. (Toiminnanjohtaja 2016.)

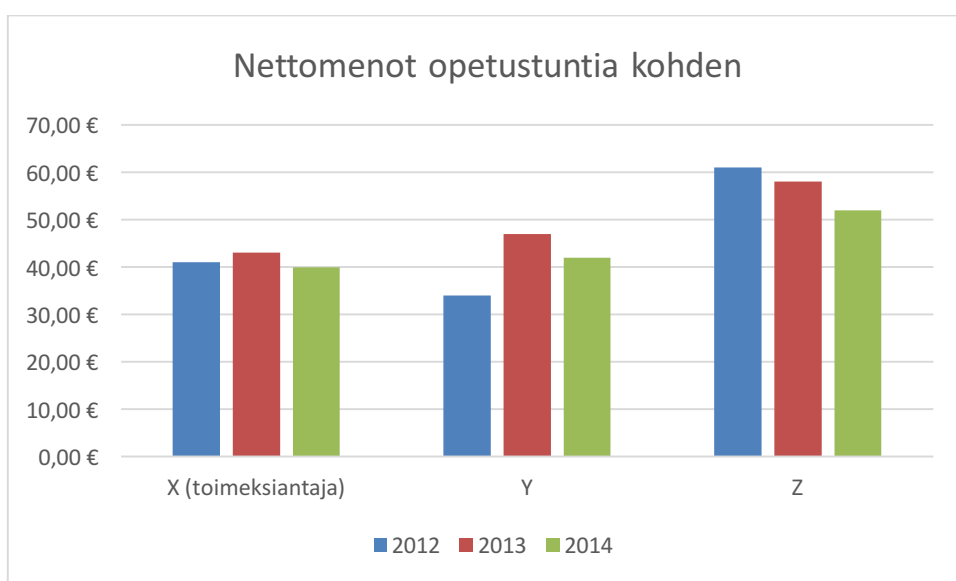
8.4 Vertailuanalyysi

Vertailuanalyysissa on käytetty kolmen vapaan sivistystyön toimijan julkisia tietoja ja niiden pohjalta on verrattu toimeksiantaja Yhdistyksen X tilinpäätöstietoja. Vertailtavat yhdistykset ovat valittu siten, että niiden ylläpitämä kansalaisopisto on kokoluokaltaan samaa tasoa kuin toimeksiantaja yhdistys X. Kokoluokalla tarkoitetaan tässä tapauksessa opetustuntien määrää yhtä vuotta kohden. Tiedot vertailuun on saatu Opetushallituksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit -verkkopalvelusta.

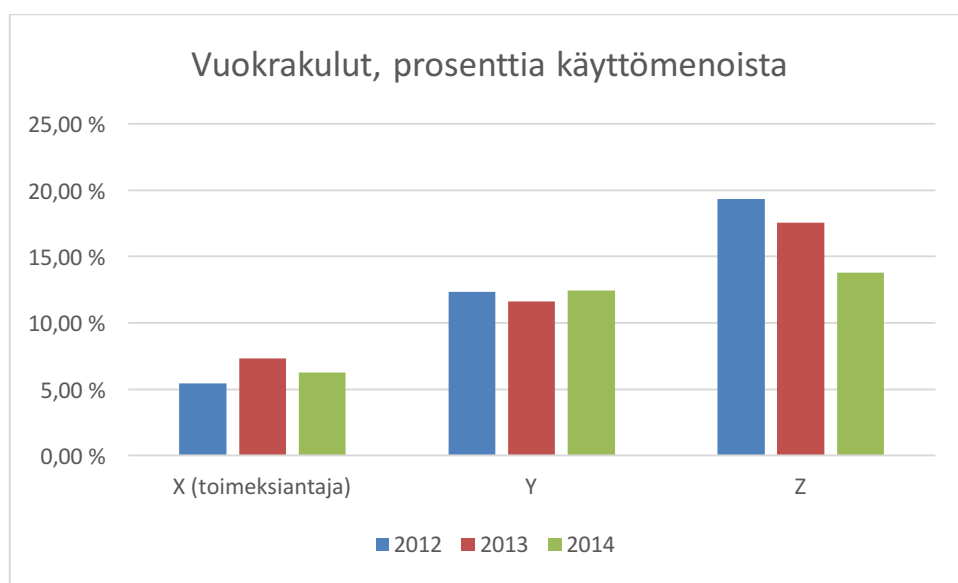
Kuvio 19: Palkat ja palkkiot, prosenttia käyttömenoista

Kuviossa 19 vertaillaan kolmen toimijan palkkojen ja palkkioiden osuutta käyttömenoista. Toimeksiantaja on merkitty kirjaimella ”X”. Toimeksiantajan osalta palkat ja palkkiot ovat vuonna 2012 olleet 63,82 prosenttia, vuonna 2013 57,70 prosenttia ja vuonna 2014 58,76 prosenttia käyttömenoista. Osuus on merkittävä kaikissa kolmessa vertailun yhdistyksessä, yli 50 prosenttia, mutta selitettävissä sillä, että henkilöstövaltainen opetusala työllistää korkeakoulutettuja. Palkkojen ja palkkioiden absoluuttinen summa on kasvanut tarkasteluvuosina, kuten liitteestä 4 nähdään, mutta suhteellinen osuus on tarkastelu aikana pienentynyt, kuten havaitaan taulukosta 8. Vertailun luotettavuuteen vaikuttaa se, paljonko tukitoimintoja on ulkoistettu, sillä kaikki palkat ja palkkiot eivät muodostu opetushenkilöstön palkkoista.

Kuvio 20: Nettomenot opetustuntia kohden

Nettomenot per opetustunti -kuvio kuvaa toiminnan tehokkuutta, eli kuinka paljon maksaa yhden opetustunnin tuottaminen. Toimeksiantajayhdistys on kuviossa merkitty kirjaimella X ja verrokkit ovat Y ja Z. Toimeksiantaja edustaa tehokkuuden osalta vertailun kärkeä, sen nettomenojen opetustuntia kohden ollessa tarkasteluvuosina 40 € - 43 €, kun yhdistys Z:lla vaihteluväli on 61 € - 51 €. Vertailun luotettavuuteen vaikuttavat useat seikat esimerkiksi alueelliset erot ja skaalaedut. Isommalla toimijalla yksikkökustannukset ovat pienemmät ja esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimivalla vuokramenot ovat tyypillisesti suuremmat. Muita vaikuttavia asioita ovat vakinaisen henkilökunnan määrä ja heidän koulutustaso.

Kuvio 21: Vuokratulot, prosenttia käyttömenoista

Vuokratulot ovat palkkojen ja palkkioiden ohella yksi suurimmista käyttömenojen kulueristä vapaan sivistystyön alalla. Kuviossa 21 toimeksiantaja on merkitty kirjaimella X. Sen käyttömenoista vuokratulot edustavat 5,45 - 7,32 prosenttia, joka on selkeästi vähemmän kuin verrokeilla. Vertailun luotettavuuteen vaikuttaa se, paljonko toimijalla on omia tiloja, mikä niiden käyttöaste on ja vuokratilojen käyttömäärä.

9 Kehitysehdotukset

Vapaan sivistystyölain puitteissa toimivat yksityiset ja kunnalliset toimijat rahoittavat toimintansa pitkälti julkisen tuen turvin, valtionosuuksien ja kunta-avustusten avulla. Valtionosuuksia on leikattu vuonna 2015 ja leikataan jälleen vuonna 2017, myös lisäleikkaukset ovat mahdollisia. Ylläpitäjän on syytä varautua riittävästi rahoituspohjan muutoksiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Varautumalla voidaan mahdollisten muutosten vaikutuksia pehmentää. Varautumisen keinoja voivat olla kassavirran monipuolistaminen tai esimerkiksi omaisuuden hankkiminen. Tällä hetkellä Yhdistyksen X tulovirta nojaa kurssimaksuihin ja valtionosuuksiin,

jotka vuonna 2014 olivat 98,99 prosenttia kokonaistulovirrasta. Seuraavissa kappaleissa käsitellään kassavirran laajentamista ja toiminnan kehittämistä. Ehdotuksia on arvioitu teema-haastattelussa yhdessä Yhdistyksen X toiminnanjohtajan kanssa.

9.1 Kehitysehdotukset tilinpäätösanalyysin pohjalta

Yhdistys X omistaa kaksi osakehuoneistoa pääkaupunkiseudulla. Tilojen käyttöasteen nostaminen vuokraamalla tiloja ulkopuolisille, kun omaa toimintaa ei ole, olisi hyvä tapa laajentaa kassavirtaa. Tilojen vuokraus aiheuttaa ylimääräisiä kuluja, kuten siivous- ja hallintokuluja, mutta tilojen sijaitessa hyvillä paikoilla on tuotto varma. Yleishyödyllisen yhdistyksen osalta ongelmaksi saattaa muodostua vuokraustoiminnan muuttuminen elinkeinoksi, jolloin yhdistys on elinkeinotoiminnasta verovelvollinen. Verovelvollisuus ei yksistään tee vuokraustoiminnasta kannattamatonta, mutta se hankaloittaa sitä.

Yhdistyksen toiminnanjohtajan mukaan yhdistys onkin jo aloittanut tilojen vuokraustoiminnan. ”Vuokraustoiminnan markkinointiin ei ole käyttää rahaa, on tietoa tiloista koitettu saada eteenpäin niin sanotun puskaradion kautta ja pitämällä hinnat alhaisina”. Tavoitteena yhdistyksellä on myös kehittää omaa lisätoimintaa tiloissaan, esimerkiksi vuokraamalla tiloja työtoiloiksi opettajille opetuskauden ulkopuolella. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Yhdistyksen X tuloista vain murto-osa muodostuu jäsenmaksuista, laajempi jäsen pohja mahdollistaisi suuremmat tuotot. Yhdistys X harjoittaa opetustoimintaa, jolloin yhdistyksen jäsenyyden merkitys on varsin pieni, eikä se ole pakollinen opetustoimintaan osallistuvilta. Kuitenkin laaja jäsenpohja mahdollistaisi lisätulojen lisäksi uusien aktiivisten jäsenien tuoman panoksen yhdistyksen toiminnan kehittämiseen. Opiskelijoiden osallistaminen yhdistyksen toimintaan lisäisi opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja toisaalta helpottaisi yhdistyksen toiminnan kohdentamista.

Toiminnanjohtajan haastattelussa tuli ilmi, että yhdistyksellä on jo kolmatta vuotta ollut kampanja, jossa jäsenille tarjotaan 20 prosentin alennus yhdestä kurssimaksusta. Jostain syystä yleisen yhdistyksen jäsenyys ei ole aiheuttanut laajaa kiinnostusta ja jäsenmäärä ei ole lähtenyt kasvuun. Toiminnanjohtaja kertoikin etsivänsä uusia tapoja jäsenmaksutulon kasvattamiseen, yksi mahdollisuus olisi yhteisöjäsenyys yrityksille, johon liittyisi joitain tuotettuja palveluita, esimerkiksi virkistystoimintaa. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Vuokramenot (vuonna 2014 5,45 prosenttia) ovat henkilöstökulujen jälkeen toiseksi suurin kuluerä. Yhdistyksen olisikin hyvä harkita mahdollisuutta hankkia enemmän omia tiloja vuokratilojen sijaan. Tällä hetkellä vuokriin kuluville rahoilla olisi mahdollista maksaa omien tilojen hankinnasta aiheutuneita rahoituskuluja. Oman omaisuuden kartuttaminen olisi eräs

tapa parantaa yhdistyksen talouden vakautta taloudellisesti vaikeina vuosina. Omaisuuden kerryttäminen voidaan nähdä yhdistystoiminnan luonteen vastaisena, mutta mikäli sillä tähdätään toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen, on se hyväksyttävää.

Toiminnanjohtajan mukaan yhdistyksessä on ajatuksena toteuttaa vuokratilojen käytön optimointi ja tulevaisuudessa jopa siirtää kaikki opetus saman katon alle. Uusien omien toimitilojen hankinta on houkuttelevaa nykyisten lainakorkojen aikana, mutta tilojen omistaminen ei ole yhdistyksen ydintoimintaa. Omat tilat lisäksi vähentävät toiminnan joustavuutta ja tämä on kuulemma monilla vastaavilla toimijoilla ongelma. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Yhdistyksen pankkitili muodosti vuonna 2014 jopa 12,38 prosenttia taseen loppusummasta. Yhdistyksessä tulisi tutkia, olisiko sillä mahdollisuuksia tehostaa rahoitusomaisuuden käyttöä ja siten mahdollistaa lisätulon lähteitä. Tehostaminen vaatisi tarkempaa tietoa kulujen jakautumisesta vuoden ympäri, jotta likviditeetti pysyy tarpeeksi korkeana.

Haastattelussa kävi ilmi, että yhdistyksessä on aiemmin käytetty paljonkin määräaikaista talletuksia ja sillä on saatu hyvin ylimääräistä rahavirtaa. Nykyiset matalat talletuskorot ovat lopettaneet tämän toiminnan. Rahavarojen pidempiaikainen sitominen ei tule kyseeseen, koska kesällä yhdistyksen likviditeetti on heikko. (Toiminnanjohtaja 2016.)

9.2 Kehitysehdotukset benchmarking-menetelmän pohjalta

Yhdistyksen toiminnalle etsittiin benchmarking-menetelmän avulla parantavia ja tehostavia kehitysideoita. Ideoita etsittiin toimeksiantajaa vastaavien yhdistysten Internet-sivuilta. Benchmarkingin tulokset ovat luotettavia, sillä vertailtavat yhdistykset toimivat samalla alalla, kuin toimeksiantaja. Toiminnan jatkuva kehittäminen on vakiintuneellekin yhdistykselle elinehto, sillä toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Seuraavaksi käsitellään esiin nousseet ideat.

Räätälöidyn kurssitoiminnan tarjoaminen yrityksille olisi kehitysidea, jonka avulla toimeksiantaja saisi laajennettua asiakaskuntaa ja kassavirtaa. Osa vastaavista toimijoista mainostavat tarjoavansa yrityksille räätälöityjä kursseja esimerkiksi työhyvinvointi- ja muuta koulutusta. Tämän kaltaisen toiminnan aloittaminen toimeksiantajan piirissä ei välttämättä vaatisi uusia henkilöresursseja, vaan toiminta voitaisiin tarjota nykyisillä opettajaresursseilla. Toiminnan käynnistäminen onnistuneesti vaatisi kohdennettua markkinointia ja hallinnollisten tehtävien määrä kasvaisi uuden asiakaskunnan myötä.

Haastattelussa tuli ilmi, että erityisesti kunnalliset toimijat tarjoavat luontevasti kuntatoimijoille, virastoille ja yksiköille, erilaisia kursseja ja virkistystoimintaa. Toiminnanjohtajan mukaan yritysysteistyö on kannatettavaa, ja se tulisi tässä tapauksessa toteuttaa normaalin toiminnan puitteissa (esimerkiksi aamujoogakurssi alueen yrittäjille), sillä yrityksille on paljon tarjolla erilaisia räätälöityjä kurssi- ja virkistysmahdollisuuksia ja markkinat ovat äärimmäisen kilpaillut. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Toiminnan brändääminen olisi keino lisätä yhdistyksen opistotoiminnan tunnettavuutta. Eräässä bechmarkattavassa yhdistyksen ylläpitämässä opistossa oli selkeästi tuotu esille yhdistyksen toiminnan alueellisuus ja painotettu opiston toimintaa juuri tällä kyseisellä alueella. Yhdistyksen X toimiessa selkeästi tietyllä alueella, olisi mahdollista lisätä asiakasmääriä panostamalla brändäämiseen erityisesti oman toiminta-alueen kautta. Omaleimaisuuden kehittäminen vaatii aikaa, mutta toiminnan kehittäminen alueilla, joilla kilpailu on vähäisempää, toisi varmasti myös taloudellista hyötyä.

Toiminnanjohtajan mukaan yhdistyksessä on tartuttu paikallisuuteen, sen toiminta-alueella on vahva leima ja sitä pyritään hyödyntämään toiminnan suunnittelussa. Yhdistys X tekee paljon työtä tunnettavuutensa eteen ja toiminnanjohtajan mukaan pääkaupunkiseudun toimijat pyrkivät yhteistyöhön tälläkin saralla. Yhdistyksessä on vireillä nimen muutos, jonka yhtenä tavoitteena on tunnettavuuden lisääminen. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Toimikauden laajentaminen nykyisestä olisi toimeksiantajalle mahdollisuus kasvattaa toiminnan volyymia ja siten saada uutta kassavirtaa. Nykyisellään Yhdistyksen ylläpitämä opisto tarjoaa toimintaa syyskuusta huhtikuun alkuun. Toiminnan laajentaminen kesäaikaan voitaisiin toteuttaa tarjoamalla vuoden aikaan sopivaa toimintaa. Tämä vaatisi paljon toiminnan kehittämistä jo siitä syystä, että kahden lukukauden sijaan lukukausia olisikin kolme. Moni kuitenkin viettää lomaa kesällä ja silloin on aikaa harrastaa ja opiskella. Tämä olisi hyvä markkinarako kesäyliopisto-opiskelun rinnalle.

Toiminnanjohtajan haastattelussa kävi ilmi, että yhdistyksessä on pilotoitu kahtena vuotena tiiviskurssikautta, joka kestää huhtikuusta juhannukseen. Tarkoituksena on tarjota normaali-toiminnasta poikkeavia kursseja ja toisaalta kattaa yhdistyksen toiminnan kiinteitä kuluja. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Neljäntenä toiminnan tehostamisen keinona benchmarkingin kautta nousi laadunarviointi. Osa vertailtavista toimijoista on julkaissut tai tiedottanut tekemästään laadunarvioinnista. Se lisää toiminnan luotettavuutta ja kiinnostavuutta asiakkaiden silmissä. Laadunarvioinnista olisi myös hyötyä yhdistyksen sisällä, sillä sen avulla voisi nousta esiin uusia kehittämisen alueita.

Yhdistyksessä on toiminnanjohtajan mukaan valmistunut joulukuussa 2015 laadunarviointi, raportin julkaisu on vielä kesken. Laadunarvioinnin myötä on kehitetty reklamaatioprosessi, joka lisää myös toiminnan avoimuutta. Yhdistyksessä toteutetaan kaksi kertaa vuodessa kurssipalautekysely, jossa seurataan kahta tunnuslukua, tukitoimintojen ja opetuspalveluiden laatua. Toiminnanjohtajan mukaan tutkimusten arvosanoja voitaisiin tulevaisuudessa julkistaa. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Moni benchmarkattavista yhdistyksistä järjestää verkkokursseja lähiopetuksen rinnalla. Verkkokurssit ovat taloudellinen ratkaisu opetukseen, sen avulla säästetään toimitilakuluissa. Opiskelijoille se mahdollistaa opiskelun, joka ei ole aikaan ja paikkaan sidottua. Verkko- ja lähiopetusta olisi myös mahdollista yhdistää.

Haastattelun perusteella toimeksiantajan parissa oltaisiin erityisesti kiinnostuneita verkkokurssien järjestämisestä, toiminnanjohtaja piti sitä hyvänä toiminnan laajentamisen kannalta. Kuitenkin sillä varauksella, että ”kyseessä tuskin on mikään ilmainen lounas”. Tämän kaltainen toiminta vaatisi laajaa yhteistyötä, sillä laadukkaan verkkomateriaalin tuottaminen yksin on raskasta. (Toiminnanjohtaja 2016.)

Tutkituista yhdistyksistä vain harva avasi verkkosivuillaan mahdollisuutta lahjoittaa omaisuutta yhdistykselle. Tätä mahdollisuutta kannattaisi kuitenkin tuoda esille Internet-sivuilla ja esitteissä. Testamentattu omaisuus on tyypillinen yhdistyksen saama lahjoitus. Se voi olla esimerkiksi rahaa tai osakkeita. (KHT-yhdistys 2013, 30). Mahdollisuus lahjoittamiseen tuskin tulee monella mieleen ja toisaalta testamentatun omaisuuden merkitys yhdistykselle voi olla merkittävä. Aatteellisten yhdistysten saama perintö on verovapaata ja esimerkiksi monet eläintensuojelujärjestöt ja kehitysapujärjestöt mainostavat tätä mahdollisuutta.

Haastattelun perusteella ideaa lahjoitus ja testamenttaus mahdollisuuksien esille tuomisesta pidettiin hyvänä ideana. Yhdistyksen säännöt sallivat sen vastaanottaa lahjoituksia ja testamentteja. (Toiminnanjohtaja 2016.)

10 Yhteenveto

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivisina tutkimusmenetelminä benchmarkingia, teemahaastattelua ja tilinpäätösanalyysin menetelmiä, trendianalyysiä ja prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa. Tilinpäätösanalyysin tueksi vertailtiin toiminnan tehokkuutta ja suurimpia tuloslaskelman eriä kolmen samankaltaisen toimijan kesken. Vertailtavien valinta suoritettiin siten, että ne kaikki ovat yksityisiä toimijoita ja ne ovat samaa kokoluokkaa.

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena oli analysoida toimeksiantaja yhdistyksen X taloudellista tilannetta tilikausina 2012 - 2014. Opinnäytetyön muita tavoitteita olivat lisätä yhdistyksen X johdon tietämystä tilinpäätösinformaation käytöstä osana päätöksen tekoa ja valittujen menetelmien hyödynnettävyys myös jatkossa. Yhdistyksessä ei ole aiemmin laadittu tilinpäätösanalyysiä, tämän opinnäytetyön tilinpäätösanalyysin tavoitteena onkin tuoda se yhdistyksen johdon tietoisuuteen eräänä tilinpäätöstä selkiyttävänä informaation lähteenä.

Tilinpäätösanalyysiin vaikutti yhdistyksen tarkoituksen eroavaisuus yrityksen toiminnan tarkoituksesta, menetelmien valinta tehtiin tämän lähtökohdan pohjalta. Yhdistyksen tavoitteena on yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteuttaminen (Yhdistyslaki 1989/503, 1§). Tämä eroaa olennaisesti osakeyhtiön tavoitteesta, joka on ilman erillistä määräystä yhtiöjärjestyksessä voiton tuottaminen osakkeenomistajille (Osakeyhtiölaki 5§). Yhdistyksen osalta esimerkiksi pääoman tuoton tunnusluvut ovat hyödyttömiä.

Yhdistys on toiminut jo pitkään ja sen toiminta on vakiintunutta. Yhdistyksellä on omaisuutta ja tasaisesti kasvava tulovirta. Yhdistys todettiin Quick ration, eli happotestin perusteella maksukyvyltään hyväksi. Nämä kaikki mahdollistavat yhdistyksen vakavaraisuuden ja hyvän maksuvalmiuden myös tulevaisuudessa. Tilikausien 2004 - 2014 keskimääräisen tuloksen ollessa varsin lähellä nollatulosta on talouden tasapainon ylläpito helpompaa. Kehittämisen kohteena yhdistyksellä on budjetointi ja sen seuranta. Kassavirran monipuolistaminen toisi varmuutta toimintaympäristön muutoksiin.

Lähteet

Painetut lähteet:

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

KHT-yhdistys. 2013. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 10., painos. Helsinki: KHT-Media.

Leonard Soffer & Robin Soffer. 2003. Financial Statement Analysis A Valuation Approach. New Jersey: Pearson Education.

Leopold A. Bernstein & John J. Wild. 2000. Analysis of Financial Statements. Fifth Edition. New York: McGraw-Hill.

Lydman, K.; Alakare, M.; Björklund, A.; Kemppinen, S.; Laaksonen, L. & Leppä, M. 2005. Yhdistys ja säätiö - oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Helsinki: Tietosanomaa.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2., tarkistettu painos. Helsinki: Edita.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOYpro.

Perälä, P. & Perälä, J. 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Vierros, H.; Pöyhönen, K. & Kallio, M. 2013. Yhdistykset ja säätiöt. Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. 2., uudistettu painos. Helsinki: KHT-Media.

Yritystutkimus Ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9., korjattu painos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Julkaisemattomat lähteet:

Toiminnanjohtaja. 2016. Toiminnanjohtajan haastattelu 1.4.2016. Yhdistys X, Helsinki.

Toiminnanjohtaja. 2016. Toiminnanjohtajan haastattelu 4.4.2016. Yhdistys X, Helsinki.

Yhdistys X. 2012. Tilinpäätös.

Yhdistys X. 2013. Tilinpäätös.

Yhdistys X. 2014. Tilinpäätös.

Sähköiset lähteet:

1339/1997. Kirjanpitoasetus.

1336/1997. Kirjanpitolaki.

Kirjanpitolautakunta. 1974. Rekisteröimättömän aatteellisen yhdistyksen kirjanpitovelvollisuus. Viitattu 15.3.2016. <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/huuhaa/3E9D4D7C2C0240324225684F00471486?opendocument>

Kirjanpitolautakunta. 2005. Kirjanpitovelvollisuuden alkamispäivästä yrityksissä. Viitattu 15.3.2016. <https://www.edilex.fi/kila/1757>

Marc Jegers. 2011. Managerial Economics of Non-Profit Organisations. E-kirja. Brussels: Vubpress.

Opetushallitus. 2016. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Viitattu 4.4.2016. <http://vos.uta.fi/rap/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. OKM:n hallinnonala valtion vuoden 2015 talousarvioesityksessä. Viitattu 22.4.2016. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/09/budjetti2015.html>

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? E-kirja. Helsinki: Edita.

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. E-kirja. Helsinki: Kauppakamari.

459/2007. Tilintarkastuslaki.

1535/1992. Tuloverolaki.

503/1989. Yhdistyslaki.

Kuviot

Kuvio 1: Tuloslaskelman ja taseen välinen yhteys (Niskanen & Niskanen 2004, 18)	16
Kuvio 2: Tuloslaskelman ja taseen muodostuminen (Perälä & Perälä 2003, 82)	16
Kuvio 3: Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2004, 9)	24
Kuvio 4: Liikevoitto-% (Seppänen 2011, 76)	28
Kuvio 5: Kuluerä % liikevaihdosta (Seppänen 2011, 77)	28
Kuvio 6: Omavaraisuusaste- % (Seppänen 2011, 85)	28
Kuvio 7: Velkaantumisaste- % (Seppänen 2011, 85)	29
Kuvio 8: Quick ratio (Seppänen 2011, 89)	29
Kuvio 9: Tuottojen lähde	34
Kuvio 11: Omavaraisuusaste	40
Kuvio 12: Velkaantumisaste	40
Kuvio 13: Quick ratio 2012 - 2014	41
Kuvio 14: Liikevoittoprosentti	42
Kuvio 16: Budjetoitu vs. toteutunut nettotuotto	44
Kuvio 17: Budjetoidut vs. toteutuneet tuotot	44
Kuvio 18: Budjetoidut vs. toteutuneet kulut	45
Kuvio 19: Palkat ja palkkiot, prosenttia käyttömenoista	46
Kuvio 20: Nettomenot opetustuntia kohden	46
Kuvio 21: Vuokratulot, prosenttia käyttömenoista	47

Taulukot

Taulukko 1: Liiketoiminta ja varsinainen toiminta (Vierros ym. 2013, 55)	20
Taulukko 2: Liiketoiminta ja varainhankinnan ryhmä (Vierros ym. 2013, 62)	20
Taulukko 3: Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut (Vierros ym. 2013, 62)	21
Taulukko 4: Taseen vastattavaa, oma pääoma (KHT-yhdistys 2013, 85)	23
Taulukko 5: Trendianalyysi, tuloslaskelma	34
Taulukko 6: Prosenttilukumuotoinen tase, vastaavaa	36
Taulukko 7: Prosenttilukumuotoinen tase, vastattavaa	36
Taulukko 8: Taseen trendianalyysi	38

Liitteet

Liite 1 Lyhennetyn taseen malli, vastaavaa	58
Liite 2 Lyhennetyn taseen malli, vastattavaa	59
Liite 3: Tunnuslukujen ohjeavot.....	60
Liite 4: Yhdistys X, tuloslaskelmat 2012- 2014	61
Liite 5: Yhdistys X, taseet 2012 - 2014	62
Liite 6: Toiminnanjohtajan kehitysehdotukset-haastattelun kysymykset 4.4.2016	64
Liite 7: Toiminnanjohtajan taustoitus -haastattelun kysymykset 1.4.2016.....	65
Liite 8: Tuloslaskelman malli	66

Liite 1 Lyhennetyn taseen malli, vastaavaa

TASE

	(Tilikauden <u>päättymispäivä</u>)		(Edellisen tilikauden <u>päättymispäivä</u>)	
Vastaavaa				
Pysyvät vastaavat		0,00		0,00
Aineettomat hyödykkeet		0,00		0,00
Aineelliset hyödykkeet		0,00		0,00
Sijoitukset				
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus		0,00		0,00
Saamiset				
Pitkäaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rahoitusarvopaperit		0,00		0,00
Rahat ja pankkisaamiset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
Vastaavaa yhteensä		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

(KHT-yhdistys 2013, 84)

Liite 2 Lyhennetyn taseen malli, vastattavaa

TASE

	<u>(Tilikauden pääty-</u> <u>mispäivä)</u>		<u>(Edellisen tilikauden</u> <u>päätymispäivä)</u>	
Vastattavaa				
OMA PÄÄOMA				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pää- oma		0,00		0,00
Ylikurssirahasto		0,00		0,00
Arvonkorotusrahasto		0,00		0,00
Käyvän arvon rahasto		0,00		0,00
Muut rahastot		0,00		0,00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		0,00		0,00
Tilikauden voitto (tappio)		0,00		0,00
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		0,00		0,00
PAKOLLISET VARAUKSET		0,00		0,00
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Vastattavaa yhteensä		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

(KHT-yhdistys 2013, 85.)

Liite 3: Tunnuslukujen ohjearvot

Omavaraisuusaste- %:

yli		40%	hyvä
20	-	40%	tydyttävä
alle		20 %	heikko

Quick ratio:

yli		1	hyvä
0,5	-	1	tydyttävä
alle		0,5	heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 64 - 71.)

Liite 4: Yhdistys X, tuloslaskelmat 2012- 2014

TULOSLASKELMA

	1.1.2014 - 31.12.2014	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012
Varsinainen toiminta			
Tuotot			
Kurssituotot	231860,46	260049,14	218559,15
Avustukset	400936,95	333291,89	289518,00
Tuotot	632797,41	593341,03	508077,15
Kulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	370756,43	352573,97	317973,67
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	70403,06	62937,55	52119,57
Muut henkilösivukulut	7642,78	12776,94	11034,74
Poistot	3549,28	3873,37	3631,92
Muut kulut			
Vapaaehtoiset henkilöstösivukulut	46975,16	7433,19	2932,29
Toimitilakulut	73608,16	84669,90	62383,42
Irtaimistokulut	9479,32	15748,00	8628,49
Matkakulut	4420,51	22826,02	945,30
Edustuskulut	652,74	430,56	315,45
Hallintokulut	27362,27	21930,10	15902,83
Ostetut palvelut	16929,44	22384,97	17181,35
Muut toimintokulut	961,00	3866,97	7954,86
Kulut yhteensä	632740,15	611451,54	501003,89
VARSINAINEN TOIMINTA	107,26	-18110,51	7023,25
Yhdistystoiminta			
Tuotot	-	-	-
Kulut	1150,39	1429,51	1175,30
Muu varsinainen toiminta			
Kulut	2140,27	2872,12	2312,00
Varainhankinta			
Tuotot	865,00	1729,50	781,00
Kulut	0,00	0,00	0,00
Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tuotot	5570,00	4060,15	5548,23
Kulut	3229,16	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	22,44	-16662,49	10115,19

Liite 5: Yhdistys X, taseet 2012 - 2014

TASE

Vastaavaa	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
ATK-ohjelmat	372	496	0
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	10275,83	11247,1	108945,76
Rakennukset X	33,64	33,64	33,64
Sijoitukset			
Muut osakkeet ja osuudet	15138,1	37806,1	37812,08
Käyttöomaisuusosakkeet	624234,69	607060,69	607060,69
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	650054,26	656643,53	655802,17
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset			
Lyhytaikaiset			
Palkkaennakot	6057,23	6602,59	5338,37
Muut saamiset	0	5722,38	9385,85
Kassa	770,02	999,6	3201,92
Pankkitili	92916,39	58204,94	51686,66
Maksukortti saamiset	512	81,2	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ			
Vastaavaa yhteensä	750309,9	728254,4	725414,97

Vastattavaa

OMA PÄÄOMA

X Muistorahasto	4641,99	4641,99	4641,99
Toimintarahasto	2380,69	5380,69	8180,69
Toimintapääoma	534551,86	551174,35	541059,16
Tilikauden yli-/alijäämä	22,44	-16662,49	10115,19
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	541596,98	544574,54	563977,03

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen

Ostovelat	20212,84	14497,57	0
Ennakonpidätysvelka	13689,85	11422,67	8988,34
Sotumaksuvelat	1516,24	1367,15	1124,28
Muut siirtovelat	29500,2	38906,42	50464,81
Saadut ennakot	115616,66	76874,61	71498,2
Lomapalkkavelka	26362,16	24349,15	23732,17
TyEl-maksuvelka	0	13640,93	3328,62
VAL-maksuvelka	1755,53	2522,46	2281,52
AY-Jäsenmaksuvelka	59,44	98,74	0
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	208712,92	183679,70	161417,94

Vastattavaa yhteensä	750309,9	728254,24	725414,97
----------------------	----------	-----------	-----------

Liite 6: Toiminnanjohtajan kehitysehdotukset-haastattelun kysymykset 4.4.2016

- Millaisia toimia yhdistyksessä tehdään rahoitusomaisuuden käytön tehostamisen eteen?
- Yhdistys omistaa kaksi osakehuoneistoa: onko tilojen käyttöastetta pyritty nostamaan esimerkiksi vuokraustoiminnalla?
- Tuloslaskelmasta on nähtävissä, että yhdistyksen jäsentuotot edustavat marginaalista osaa kokonaistuotoista. Onko yhdistyksessä ajateltu jäsenpohjan laajentamista taloudellisessa mielessä?
- Yhdistyksen menoista vuokramenot ovat toiseksi suurin erä. Onko yhdistyksessä pohdittu uusien omien tilojen hankintaa?
- Onko yhdistys pyrkinyt toimintansa brändäämiseen?
- Onko Yhdistyksessä harkittu kurssitoiminnan tarjoamista yrityksille?
- Kurssikausi on seitsemän kuukautta vuodesta. Onko kauden pidentämistä tai kolmannen kurssikauden perustamista harkittu?
- Onko yhdistyksessä tehty laadunarviointia?
- Moni yhdistys mainostaa verkkokursseja. Onko Yhdistyksessä X pohdittu tätä vaihtoehtona laajentaa kassavirtaa?
- Yhdistysten saamat perinnöt ja lahjoitukset ovat verovapaita: onko yhdistyksessä harkittu asian esilletuontia?

Liite 7: Toiminnanjohtajan taustoitus -haastattelun kysymykset 1.4.2016

- Yhdistyksen Quick ratio on 1 eli hyvä. Onko yhdistyksen likviditeettitilanteessa kausittaista vaihtelua?
- Yhdistyksen palkkamenot ovat korkeammat kuin verrokeilla. Paljonko yhdistyksen tukitoimintoja on ulkoistettu?
- Yhdistyksen tehokkuus on verrokeista paras: onko tälle jokin selkeä syy?
- Avustusten suhteellinen osuus kokonaistuloista on kasvanut, mikä on kasvun syy?
- Kuinka yhdistyksen budjetointi tehdään?
- Vuosi 2013 on ollut tarkasteluvuosista ainoa tappiollinen, oliko tappiollisuuteen jokin selkeä syy?
- Miten yhdistyksessä tehdään budjetin seurantaa?
- Hallinnolliset kulut ovat kasvaneet vuosien 2012 - 2014 72.06 prosenttia, onko kasvulle jonkin selkeä syy?
- Yhdistyksen taseessa saadut ennakot ovat kasvaneet tarkasteluvuosien aikana, mistä saadut ennakot muodostuvat?

Liite 8: Tuloslaskelman malli

	(Tilikausi) pv.kk.vvvv		(Edellinen tilikausi) pv.kk.vvvv	
Varsinainen toiminta				
Tuotot		0,00		0,00
Kulut				
Henkilöstökulut	0,00		0,00	
Poistot	0,00		0,00	
Muut kulut	0,00	-0,00	0,00	-0,00
Tuotto- /kulujaämä		0,00		0,00
Varainhankinta				
Tuotot	0,00		0,00	
Kulut	-0,00	+/-0,00	0,00	+/-0,00
Tuotto- /Kulujaämä		0,00		0,00
Sijoitus- ja rahoitustoiminta				
Tuotot	0,00		0,00	
Kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00
Tuotto- /Kulujaämä		0,00		0,00
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00
Yleisavustukset	0,00			0,00
Tilikauden tulos	0,00			0,00
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	+/-0,00		+/-0,00	
Vapaaehtoisten varausten muutos	+/-0,00	+/-0,00	+/-0,00	+/-0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		0,00		0,00

(KHT-yhdistys 2013, 60.)